

ПРАКТИКУМ ЗА ПРИМЕНУ ЗАКОНА О БЕСПЛАТНОЈ ПРАВНОЈ ПОМОЋИ

ПРАКТИКУМ ЗА ПРИМЕНУ ЗАКОНА О БЕСПЛАТНОЈ
ПРАВНОЈ ПОМОЋИ

Издавач

Комитет правника за људска права – ЈУКОМ
Кнеза Милоша 4, 11103 Београд
www.yucom.org.rs

За издавача:

Катарина Голубовић

Ауторка:

Катарина Манојловић Андрић

Дизајн, прелом и штампа:

Досије студио

Тираж:

200

ISBN-978-86-82222-28-6

Београд, 2025.

Ова публикација је израђена уз подршку Владе Савезне Републике Немачке, посредством пројекта Немачко-српске развојне сарадње „Јачање владавине права у Републици Србији“, који спроводи Deutsche Gesellschaft fur Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Ставови и мишљења изнети у овој публикацији су одговорност аутора и не представљају званичне ставове Владе Савезне Републике Немачке, нити Deutsche Gesellschaft fur Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

**ПРАКТИКУМ ЗА
ПРИМЕНУ ЗАКОНА
О БЕСПЛАТНОЈ
ПРАВНОЈ ПОМОЋИ**

САДРЖАЈ ►►

1. УВОД	7
2. СКРАЋЕНИЦЕ	9
3. НОРМАТИВНИ ОКВИР ЗА ПРУЖАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ	10
3.1 Устав Републике Србије и Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода	10
3.2 Закони	12
Закон о бесплатној правној помоћи	12
Законик о кривичном поступку	12
Закон о парничном поступку	15
Закон о азилу и привременој заштити	16
Закон о забрани дискриминације	16
3.3 Подзаконски акти	17
4. ПОЈАМ, ОБЛИЦИ И ПРУЖАОЦИ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ	19
4.1 Бесплатна правна помоћ у ужем смислу	19
4.2 Бесплатна правна подршка	21
5. ОРГАНИЗАЦИЈА И ОБАВЕЗЕ ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ КАО ПРУЖАЛАЦА БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ	23
6. ЗАХТЕВ ЗА ОДОБРАВАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ	26
6.1 Подношење захтева	26
6.2 Садржина захтева	27
6.3 Правила поступка по захтеву	27
7. ИСПИТИВАЊЕ ЗАХТЕВА ЗА ОДОБРАВАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ	30
7.1 Испитивање дозвољености захтева и услова за пружање бесплатне правне помоћи	30
7.1.1 Случајеви када захтев није дозвољен	30
7.1.2 Услови за пружање бесплатне правне помоћи	32
7.2 Испитивање навода и доказа	35
7.3 Процена хитности случаја	37
7.4 Одређивање пружаоца бесплатне правне помоћи	38

8. ОДЛУЧИВАЊЕ О ЗАХТЕВУ ЗА ОДОБРАВАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ	40
8.1 Решење о одобравању бесплатне правне помоћи	41
8.2 Решење о одбијању захтева	44
9. ПРАВО НА ЖАЛБУ ПОДНОСИОЦА ЗАХТЕВА И ПРАВА И ОБАВЕЗЕ КОРИСНИКА УСЛУГА	45
9.1 Право на жалбу подносиоца захтева	45
9.2 Право корисника на притужбу	46
9.3 Обавеза пријављивања промене стања	47
10. ОБАВЕЗЕ ПРУЖАЛАЦА	50
11. НАКНАДА ЗА ПРУЖАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ	52
12. МОДЕЛИ РЕШЕЊА	55

1. УВОД

Бесплатна правна помоћ је законом уређен начин пружања правне помоћи ради остваривања заштите повређених или угрожених права неког лица пред надлежним судом, другим државним органом или вршиоцем јавних овлашћења.

Циљ бесплатне правне помоћи је отклањање препрека које ограничавају приступ правди пружањем помоћи људима који због недостатка финансијских средстава не могу да ангажују адвоката, или су невични праву и недовољно образовани, па стога без правне помоћи стручног лица не могу правилно и на задовољавајући начин да заступају своја права и интересе у поступцима који су за њих од посебне важности, нарочито у сложеним предметима. Ефикасан систем бесплатне правне помоћи представља подршку пре свега сиромашним грађанима и припадницима посебно рањивих група, који нису у могућности да остваре своја права у судским и другим поступцима заштите без организоване помоћи заједнице.

Државе које желе да приступе Европској унији морају испунити велики број услова како би се припремиле за спровођење *acquis communautaire*-а. Европски савет је Србији одобрио статус земље кандидата 2012. године. Споразум о стабилизацији и придруживању између Србије и Европске уније је ступио на снагу у септембру 2013. године. У годишњим извештајима Европске комисије о напретку Србије за Поглавље 23: Правосуђе и основна права, од Србије је, поред осталог, захтевано да развија правни оквир и финансирање ефективног система бесплатне правне помоћи. Након доношења Закона о бесплатној правној помоћи и почетка његове примене 2019. године, од Србије се редовно тражи да извршавањем овог закона обезбеди доступност бесплатне правне помоћи грађанима, а нарочито припадницима најрањивијих група.

Доследно следећи наведени захтев, у овом практикуму обрађен је систем бесплатне правне помоћи у нашој земљи и представљени су сви њени облици, као и могућности њиховог коришћења. Практикум садржи практична упутства за примену Закона о бесплатној правној помоћи и пратећих подзаконских аката донетих у његовом извршењу у поступцима остваривања права на бесплатну правну помоћ. Практикум

је првенствено намењен лицима овлашћеним за поступање по захтевима за одобравање бесплатне правне помоћи у јединицама локалне самоуправе, као органима првостепеног решавања, те овлашћеним службеним лицима у Министарству правде, као другостепеном органу.

2. СКРАЋЕНИЦЕ

ЗБПП	Закон о бесплатној правној помоћи
Устав	Устав Републике Србије
Европска конвенција	Европска конвенција за заштиту људских права
Европски суд	Европски суд за људска права у Стразбуру
ЗКП	Законик о кривичном поступку
ЗПП	Закон о парничном поступку
ЗУП	Закон о општем управном поступку
ЗОО	Закон о облигационим односима
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе

3. НОРМАТИВНИ ОКВИР ЗА ПРУЖАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

3.1 Устав Републике Србије и Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода

Право на правну помоћ зајемчено је чланом 67. Устава, тако што је утврђено: да се свакоме, под условима одређеним законом, јемчи право на правну помоћ (став 1.); да правну помоћ пружају адвокатура, као самостална и независна служба, и службе правне помоћи које се оснивају у јединицама локалне самоуправе, у складу са законом (став 2.); да се законом одређује када је правна помоћ бесплатна (став 3.).

Ситуирање наведених одредаба у део Устава којим су уређена људска и мањинска права и слободе, несумњиво упућује на закључак да је право на правну помоћ у правном систему Србије стекло статус људског права. Уставно јемство права на правну помоћ треба да омогући и остваривање неких других уставних права у пуном обиму – нарочито права на правично суђење из члана 32. став 1, посебних права окривљеног из члана 33. и права на жалбу или друго правно средство из члана 36. став 2. Устава.

Опредељење уставотворца да правну помоћ пружају адвокатура и службе правне помоћи у јединицама локалне самоуправе не би требало схватити као ограничење круга пружалаца правне помоћи, већ као уставни налог за обавезно организовање пружања правне помоћи на ова два начина који не искључује могућност да и друга лица буду пружаоци појединих видова правне помоћи, под одређеним условима и у одређеним случајевима, како би се обезбедио виши ниво реализације права на бесплатну правну помоћ.

Право на бесплатну правну помоћ представља битну компоненту права на приступ суду, при чему под појмом „суд“ треба подразумевати и друга јавна тела пред којима се могу водити поступци о правима и обавезама неког лица или различите врсте казних поступака. Право на приступ суду (access to justice) сматра се једним од најважнијих елемената права на правично (fair) суђење. Уколико је неком лицу онемо-

гућено да приступи суду нпр. због недовољних финансијских средстава или неукости, све остале гаранције које се јемче правом на правично суђење постају илузорне.

Најзначајнији међународни правни извор за подручје бесплатне правне помоћи у нашој земљи јесте Европска конвенција. Право на бесплатну правну помоћ се Европском конвенцијом изричито предвиђа само за оптужена лица, тако што се у члану 6. став 3. тачка ц утврђује да свако ко је оптужен за кривично дело, поред осталих минималних права, има право да се брани лично или, ако нема довољно средстава да плати за правну помоћ, да ову помоћ добије бесплатно када интереси правде то захтевају. Право на бесплатну правну помоћ у грађанским стварима није изричито предвиђено Европском конвенцијом, али је изграђено кроз праксу Европског суда за људска права почев од случаја *Aikey protiv Irske* из 1979. године. Европски суд у образложењу одлуке у том предмету говори о обавези држава чланица потписница Европске конвенције да осигурају бесплатну правну помоћ када је то нужно за делотворну заштиту грађанских права и обавеза странке код вођења судског поступка, остављајући притом државама слободан избор средстава која ће користити у гарантовању права на приступ суду парничним странкама. Институт бесплатне правне помоћи представља једно од средстава за остваривање ефикасног приступа суду и за правичан поступак.

Сагласно пракси Европског суда, у процени захтева за бесплатну правну помоћ морају се размотрити: предмет спора; да ли подносилац има разумне изгледе на успех у спору; значај предмета спора за подносиоца; сложеност меродавног материјалног и процесног права; способност подносиоца да успешно заступа своја права и интересе у поступку, односно да на задовољавајући начин изложи свој предмет без помоћи адвоката; као и да ли би трошкови поступка представљали непремостиву препреку за приступ суду. Према ставу Европског суда, државе нису обавезне да троше јавна средства како би осигурале потпуну једнакост оружја између лица које захтева бесплатну правну помоћ и супротне странке, „под условом да се свакој страни обезбеди разумна могућност за излагање свог предмета под условима који је не стављају у знатно неповољнији положај у односу на противника“ (*Steel i Morris protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, бр. 68416/01, 15. фебруар 2005, ст. 62). Европски суд сматра да се може оправдати и одбијање пружања бесплатне правне помоћи због недовољне могућности за успех подносиоца захтева или због неозбиљне или обесне природе захтева.

3.2 Закони

Закон о бесплатној правној помоћи

Закон о бесплатној правној помоћи донет је 2018. године, објављен је у „Службеном гласнику РС“, број 87 од 13. новембра 2018. године, а почео је да се примењује 1. октобра 2019. године, изузев одредаба чл. 44. до 52. које ће се примењивати од дана приступања Републике Србије Европској унији. Овим законом уређује се бесплатна правна помоћ за грађане као њене кориснике и начини њеног остваривања и пружања (члан 1.).

ЗБПП треба да испуни високи ниво стандарда обезбеђивања права на бесплатну правну помоћ не само у погледу нормативног уређивања овог питања, него и у погледу његове правилне примене, који су садржани у Стратегији развоја система бесплатне правне помоћи у Србији усвојеној 2010. године („Службени гласник РС“, број 74/10).

Стратешко опредељење за шири концепт бесплатне правне помоћи подразумева: пружање општих правних информација и пружање почетног правног савета (примарна помоћ), пружање правног савета, пружање правне помоћи у састављању поднесака и заступања пред судовима, органима управе и другим телима (секундарна помоћ). У Стратегији је круг корисника бесплатне правне помоћи постављен широко тако да примарна правна помоћ буде доступна свима, а секундарна правна помоћ особама слабог имовног стања и особама из угрожених и маргинализованих друштвених група, укључујући и могућност пружања правне помоћи из разлога правичности и на основу обавеза које проистичу из међународних уговора. Као пружаоци секундарне правне помоћи предвиђени су адвокатура и службе правне помоћи у јединицама локалне самоуправе, али и удружења и други облици организовања под одређеним условима.

Може се констатовати да је важећи ЗБПП испунио захтеве из поменуте Стратегије, те да је усклађен са европским стандардима.

Законик о кривичном поступку

Бесплатна правна помоћ у кривичном поступку регулисана је Закоником о кривичном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14, 35/19, 27/21-Одлука УС и 62/21-Одлука УС).

Према члану 73. ЗКП, бранилац окривљеног може бити само адвокат, а у поступку за кривична дела за која је прописана казна затвора до пет година, адвоката може заменити адвокатски приправник.

Бесплатна правна помоћ окривљеном у кривичном поступку може бити пружена на два начина: постављањем браниоца по службеној дужности и као одбрана сиромашног.

Постављање браниоца по службеној дужности прописано је одредбама члана 76. ЗКП који гласи:

„Ако у случајевима из члана 74. овог законика бранилац не буде изабран или у току кривичног поступка окривљени остане без браниоца или се у случају из члана 73. став 3. тачка 4) овог законика, ако је реч о обавезној одбрани, не споразуме са саокривљенима о браниоцу или не изабере другог браниоца, јавни тужилац или председник суда пред којим се води поступак ће му за даљи ток поступка решењем поставити браниоца по службеној дужности, по редоследу са списка адвоката који доставља надлежна адвокатска комора.

Адвокатска комора је дужна да у списку из става 1. овог члана наведе датум уписа адвоката у именик адвоката и да приликом састављања списка води рачуна о томе да практични или стручни рад адвоката у области кривичног права даје основа за претпоставку да ће одбрана бити делотворна.

Бранилац постављен по службеној дужности може тражити да буде разрешен само из оправданих разлога.

Списак из става 1. овог члана објављује се на интернет страници и огласној табли надлежне адвокатске коморе и суда.“

У складу са одредбама члана 74. ЗКП, окривљени мора имати браниоца:

- 1) ако је нем, глув, слеп или неспособан да се сам успешно брани – од првог саслушања, па до правноснажног окончања кривичног поступка;
- 2) ако се поступак води због кривичног дела за које је прописана казна затвора од осам година или тежа казна – од првог саслушања, па до правноснажног окончања кривичног поступка;
- 3) ако је задржан или му је забрањено да напушта стан или је притворен – од лишења слободе, па до правноснажности решења о укидању мере;

- 4) ако му се суди у одсуству – од доношења решења о суђењу у одсуству, па док суђење у одсуству траје;
- 5) ако се главни претрес одржава у његовој одсутности због неспособности коју је сам проузроковао – од доношења решења да се главни претрес одржи у његовој одсутности, па до правноснажности решења којим суд утврђује престанак неспособности за учествовање на главном претресу;
- 6) ако је због нарушавања реда удаљен из суднице до завршетка доказног поступка или завршетка главног претреса – од доношења наредбе о удаљењу, па до повратка у судницу или до саопштавања пресуде;
- 7) ако се против њега води поступак за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења – од подношења предлога за изрицање такве мере па до доношења одлуке из члана 526. ст. 2. и 3. овог законика или до правноснажности решења о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења;
- 8) од почетка преговора са јавним тужиоцем о закључењу споразума из члана 313. став 1, члана 320. став 1. и члана 327. став 1. овог законика, па до доношења одлуке суда о споразуму;
- 9) ако се претрес одржава у његовој одсутности (члан 449. став 3) – од доношења решења да се претрес одржи у његовој одсутности, па до доношења одлуке суда о жалби на пресуду.

Одбрана сиромашног уређена је чланом 77. ЗКП, који прописује: да ће се окривљеном који према свом имовинском стању не може да плати награду и трошкове браниоца, поставити на његов захтев бранилац иако не постоје разлози за обавезну одбрану, ако се кривични поступак води за кривично дело за које се може изрећи казна затвора преко три године или ако то налажу разлози правичности, у ком случају, трошкови одбране падају на терет буџетских средстава суда (став 1); да о захтеву из става 1. овог члана одлучује судија за претходни поступак, председник већа или судија појединац, а браниоца решењем поставља председник суда пред којим се води поступак по редоследу са списка адвоката који доставља надлежна адвокатска комора (став 2); да постављени бранилац из става 1. овог члана има својство браниоца по службеној дужности.

Постављање пуномоћника оштећеном као тужиоцу уређено је чланом 59. ЗКП. Према ставу 1. наведеног члана, оштећеном као тужиоцу, када се кривични поступак води за кривично дело за које се по за-

кону може изрећи казна затвора у трајању преко пет година, може се, на његов захтев, поставити пуномоћник ако је то у интересу поступка и ако оштећени као тужилац, према свом имовном стању, не може сносити трошкове заступања. Ставом 2. члана 59. ЗКП прописано је да о захтеву из става 1. овог члана одлучује председник претресног већа или судија појединац, а пуномоћника решењем поставља председник суда из реда адвоката по редоследу са списка адвоката који суду доставља надлежна адвокатска комора за одређивање бранилаца по службеној дужности (члан 76).

Закон о парничном поступку

Ослобађање од плаћања трошкова парничног поступка уређено је одредбама чл. 168-173. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-Одлука УС, 74/13-Одлука УС, 55/14, 87/18, 18/20 и 10/23-др. закон).

Одредбама члана 168. ЗПП је прописано: да ће суд ослободити од плаћања трошкова поступка странку која према свом општем имовном стању није у могућности да сноси ове трошкове (став 1); да ослобођење од плаћања трошкова поступка обухвата ослобођење од плаћања таксе и ослобођење од полагања предумја за трошкове сведока, вештака, увиђаја и судских огласа (став 2); да суд може да ослободи странку и само од плаћања таксе, у складу са посебним законом (став 3); да приликом доношења одлуке о ослобођењу од плаћања трошкова поступка суд цени све околности, а нарочито узима у обзир вредност предмета спора, број лица које странка издржава и приходе и имовину које имају странка и чланови њене породице (став 4).

Одлуку о ослобађању од плаћања трошкова поступка, применом одредаба члана 169. ЗПП, доноси првостепени суд на предлог странке.

Поступак признавања бесплатне правне помоћи уређен је одредбама члана 170. ЗПП. За признавање права на бесплатну правну помоћ морају бити испуњени следећи услови: да је странка потпуно ослобођена од плаћања трошкова поступка у смислу члана 168. став 2. ЗПП и да је то нужно ради заштите њених права, односно да је то прописано посебним законом. Одредбом става 2. члана 170. ЗПП прописано је да је суд дужан да одлучи о праву на бесплатног пуномоћника у року од осам дана од дана подношења предлога, односно у року од осам дана од достављања жалбе другостепеном суду, а одредбом става 4. истог члана прописано је да бесплатног пуномоћника поставља и разрешава председник суда по редоследу са списка адвоката из члана 81. став 1. овог закона.

На основу свих наведених одредаба ЗПП може се закључити: 1) да странци у парничном поступку може бити признато право на бесплатну правну помоћ, односно на бесплатног пуномоћника тек након подношења тужбе и 2) да право на бесплатног пуномоћника у другостепеном поступку може бити признато само на основу одлуке о ослобађању од плаћања трошкова поступка коју је донео првостепени суд, при чему није предвиђен рок у којем ће тај суд одлучити о предлогу за ослобођење од плаћања трошкова поступка. Одредбама ЗПП онемогућено је добијање бесплатног пуномоћника приликом подношења тужбе и постављања тужбеног захтева од чијег квалитета може зависити исход поступка. Поред тога, како законом није предвиђен рок у коме је суд дужан да одлучи о предлогу за ослобођење од плаћања трошкова поступка, постоји правна несигурност странке која је поднела предлог о томе да ли ће и када њен предлог бити усвојен, а самим тим и да ли ће и када током поступка моћи да оствари право на бесплатног пуномоћника.

Одредбе ЗПП о ослобађању од плаћања трошкова поступка и праву на бесплатног пуномоћника примењују се у ванпарничном поступку, поступку извршења и обезбеђења и управном спору, јер Закон о ванпарничном поступку, Закон о извршењу и обезбеђењу и Закон о управним споровима не садрже одредбе о праву на бесплатну правну помоћ већ упућују на сходну примену одредаба закона којим се уређује парнични поступак.

Закон о азилу и привременој заштити

Поред осталих права наведених у члану 48. Закона о азилу и привременој заштити („Службени гласник РС“, број 24/18), тражилац азила има и право на информисање и правну помоћ.

Према члану 56. став 4. наведеног закона, странац који је изразио намеру да тражи азил у Републици Србији, као и тражилац азила може користити бесплатну правну помоћ и заступање пред надлежним органима од удружења чији су циљеви и деловање усмерени на пружање правне помоћи тражиоцима и лицима којима је одобрено право на азил, као и бесплатну правну помоћ УНХЦР-а.

Закон о забрани дискриминације

На основу члана 41. став 1. Закона о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, бр. 22/09 и 52/21), свако ко је повређен дискриминаторским поступањем има право да поднесе тужбу суду. Тужбом из члана 41. став 1. наведеног закона може се тражити: 1. забрана из-

вршења радње од које прети дискриминација, забрана даљег вршења радњи дискриминације, односно забрана понављања радњи дискриминације; 2. утврђење да је тужени дискриминаторски поступао према тужиоцу или другоме; 3. извршење радње ради уклањања последица дискриминаторског поступања; 4. накнада материјалне и нематеријалне штете; 5. објављивање пресуде донете поводом неке од тужби из тач. 1-4. овог члана. (члан 43)

Одредбом члана 46. став 1. Закона о забрани дискриминације прописано је да тужбе из члана 43. тач. 1, 2, 3. и тачке 5. може поднети Повереник и организација која се бави заштитом људских права, односно права одређене групе лица.

3.3 Подзаконски акти

За одлучивање о захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи и за поступак пружања бесплатне правне помоћи значајни су и следећи подзаконски акти донети у извршењу ЗБПП:

1. Уредба о тарифи за пружање бесплатне правне помоћи („Службени гласник РС“, број 74/19)
2. Правилник о поступку плаћања накнаде за бесплатну правну помоћ и начину и поступку враћања примљених новчаних средстава („Службени гласник РС“, број 80/19)
3. Правилник о начину вођења евиденције органа управе јединице локалне самоуправе о захтевима за одобравање бесплатне правне помоћи и бесплатне правне подршке („Службени гласник РС“, број 68/19)
4. Правилник о упућивању подносиоца захтева на пружаоца бесплатне правне помоћи („Службени гласник РС“, број 68/19)
5. Правилник о изгледу и ближој садржини обрасца захтева за одобравање бесплатне правне помоћи („Службени гласник РС“, број 68/19)
6. Правилник о начину вођења евиденције о пруженој бесплатној правној помоћи и бесплатној правној подршци („Службени гласник РС“, број 68/19) и
7. Правилник о начину уписа у Регистар пружалаца бесплатне правне помоћи и вођењу Регистра („Службени гласник РС“, број 68/19).

Регистар пружалаца бесплатне правне помоћи је објављен на веб презентацији Министарства правде. Регистар се састоји из два дела: евиденције пружалаца бесплатне правне помоћи и евиденције пружалаца бесплатне правне подршке. У Регистар се уписују подаци из пријаве, као и облици бесплатне правне помоћи, односно бесплатне правне подршке коју подносилац пријаве пружа. Начин уписа у Регистар је уређен Правилником о начину уписа у Регистар пружалаца бесплатне правне помоћи и вођењу Регистра.

4. ПОЈАМ, ОБЛИЦИ И ПРУЖАОЦИ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Бесплатна правна помоћ је у члану 3. ЗБПП дефинисана као правна помоћ коју корисник остварује без накнаде сагласно одредбама овог закона и то путем бесплатне правне помоћи у ужем смислу, бесплатне правне подршке и бесплатне правне помоћи у прекограничним споровима. Одредбе чл. 44-52. ЗБПП које се односе на бесплатну правну помоћ у прекограничним споровима почеће да се примењују од дана приступања Републике Србије Европској унији.

4.1 Бесплатна правна помоћ у ужем смислу

Облици бесплатне правне помоћи у ужем смислу или секундарне правне помоћи прописани су одредбама члана 6. ЗБПП, а то су: пружање правних савета, састављање поднесака, заступање и одбрана.

Пружање правног савета је детаљно објашњење о начину и могућностима решавања конкретне правне ствари пред судом, другим државним органом, односно органом јавне власти или у поступку мирног решавања спора, а које се односи на право, обавезу или интерес корисника бесплатне правне помоћи заснован на закону.

Састављање поднесака је израда писмена којим се покреће поступак пред судом, другим државним органом, односно органом јавне власти или који се подноси током већ покренутог поступка (састављање тужбе, захтева, предлога, молбе, притужбе, приговора, поднеска, жалбе и другог правног средства).

Заступање је свака правна радња коју на основу овлашћења за заступање пуномоћник предузима у име и за рачун корисника бесплатне правне помоћи у поступку пред судом, другим државним органом, органом јавне власти или у поступку мирног решавања спора.

Одбрана је заступање осумњиченог, окривљеног или оптуженог у предистражном, истражном и кривичном поступку, који се води због сумње да је извршено кривично дело за које није предвиђена обавезна одбрана и заступање у прекршајном поступку који се води због сумње да је извршен прекршај за који је предвиђена казна затвора.

У члану 6. став 4. ЗБПП се као облик бесплатне правне помоћи не наводи одбрана у поступку за привредни преступ. Међутим, пружање бесплатне правне помоћи у поступку за привредни преступ није искључено одредбама члана 7. ЗБПП. Наиме, на основу члана 7. тачка 1) наведеног закона, пружање бесплатне правне помоћи, иако лице испуњава услове за пружање бесплатне правне помоћи (члан 4), није дозвољено у привредним споровима у које, имајући у виду одредбе члана 27. ст. 1. и 3. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“, број 10/23) не спада одлучивање о привредном преступу. Полазећи од тога да законодавац није навео у члану 7. ЗБПП привредне преступе као један од случајева када бесплатна правна помоћ није дозвољена, одговорно лице у правном лицу против кога се води поступак због привредног преступа би имало право на бесплатну правну помоћ ако испуни услове из члана 4. истог закона.

Пружаоци бесплатне правне помоћи наведени су у члану 9. ЗБПП. Бесплатну правну помоћ пружају адвокатура и службе правне помоћи у јединицама локалне самоуправе. Удружења могу пружати бесплатну правну помоћ у поступцима азила на основу члана 56. став 4. Закона о азилу и привременој заштити и у поступцима забране дискриминације на основу члана 46. став 1. Закона о забрани дискриминације. Бесплатну правну помоћ у име удружења пружају адвокати који су уписани у Регистар. Бесплатну правну помоћ у служби правне помоћи у јединици локалне самоуправе могу пружати дипломирани правници и то само у оквиру овлашћења која су дипломираним правницима одређена законом којим се уређује одговарајући поступак.

Према одредбама члана 10. ЗБПП, бесплатна правна помоћ заснива се на следећим начелима:

- 1) једнакој доступности права на бесплатну правну помоћ, без дискриминације пружаоца, тражиоца и корисника, и омогућавању приступа објектима у којима се пружа бесплатна правна помоћ;
- 2) очувању интегритета поступка у оквиру којег се пружа бесплатна правна помоћ;
- 3) савесном, професионалном и независном поступању пружиоца и поштовању достојанства пружаоца, тражиоца и корисника;
- 4) усмерености на стварне потребе корисника и праћење његових потреба;
- 5) подстицању развоја општег правног информисања и саветовања о коришћењу права на бесплатну правну помоћ;

- 6) подстицању на мирно решавање спорова;
- 7) делотворности, економичности и одрживости пружања бесплатне правне помоћи;
- 8) коришћењу и побољшању постојећих професионалних потенцијала за пружање бесплатне правне помоћи;
- 9) подстицању сарадње између пружалаца;
- 10) заштити података о личности;
- 11) јавности рада (управљања, руковођења, одлучивања) на пружању бесплатне правне помоћи;
- 12) контроли и побољшању квалитета пружања бесплатне правне помоћи и праћењу начина и исхода пружене бесплатне правне помоћи.

4.2 Бесплатна правна подршка

Облици бесплатне правне подршке или примарне правне помоћи наведени су у члану 11. ЗБПП. Бесплатна правна подршка састоји се од пружања опште правне информације, попуњавања формулара, састављања јавнобележничке исправе и посредовања у решавању спорова.

Општа правна информација јесте информација о уређењу неке правне области, правном положају корисника у конкретној правној ствари, субјекту и начину одлучивања о појединачном праву, обавези или интересу заснованом на закону, пред судом или другим државним органом односно органом јавне власти, о правилима и о висини трошкова поступка који се не односе на поступак пред судом у конкретној правној ствари, могућности мирног решења спора, начину извршења одлуке, о разлозима и условима за покретање управног поступка и поступка који се покреће уставном жалбом и о условима и поступку остваривања права на бесплатну правну подршку. Општа правна информација представља, дакле, тумачење закона или неког другог правног акта и њихово објашњење странци.

Попуњавање формулара је помоћ у уношењу података о кориснику, које попуњава пружалац, а потписује корисник.

Посредовање у решавању спорова је свака радња коју, према закону којим се уређује посредовање у решавању спорова, предузима посредник. Посредовање је познатије под називом медијација и оно

се односи на поступак мирног решавања спора. Ово ће најчешће бити случај када је спор могуће решити мирним путем, мимо суда или када, након подношења тужбе, суд упути странке на мирно решавање спора. Подстицање на мирно решавање спорова је, као што је већ наведено, једно од основних начела пружања бесплатне правне помоћи из члана 10. тачка б) ЗБПП.

Састављање јавнобележничке исправе је састављање јавнобележничких записа и јавнобележничких записника. Јавнобележничке исправе су све исправе које саставља јавни бележник – тестамент, уговор о доживотном издржавању, уговор о расподели имовине за живота, уговор о поклону, уговор о купопродаји и друге врсте уговора, као и различите врсте изјава, попут сагласности за путовање малолетног детета и сл. Јавнобележнички записници су записници које састављају јавни бележници приликом одржавања седнице скупштине акционарског друштва или неког другог органа акционарског друштва.

Пружаоци бесплатне правне подршке наведени су у члану 12. ЗБПП, а то су: јавни бележници, посредници и правни факултети. Јавни бележници састављају јавнобележничке исправе у оквиру овлашћења одређених законом којим се уређује јавно бележништво, посредници посредују у решавању спорова у оквиру овлашћења одређених законом, а правни факултети пружају опште правне информације и попуњавају формуларе.

Пружаоци бесплатне правне подршке не смеју да пружају бесплатну правну помоћ, док пружаоци бесплатне правне помоћи могу да пружају опште правне информације и попуњавају формуларе, као облике бесплатне правне подршке, и то могу да чине и лицима која не испуњавају услове за пружање бесплатне правне помоћи из члана 4. ЗБПП.

Бесплатна правна помоћ коју пружају адвокати и службе правне помоћи у ЈЛС, састављање јавнобележничке исправе и посредовање у решавању спорова пружају се само лицима која испуњавају услове одређене чланом 4. ЗБПП.

Бесплатна правна помоћ коју пружају адвокати, изузев правног савета, као и састављање јавнобележничких исправа и посредовање у решавању спорова пружају се само тражиоцима којима се то одобри на основу члана 33. ЗБПП.

5. ОРГАНИЗАЦИЈА И ОБАВЕЗЕ ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ КАО ПРУЖАЛАЦА БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Ради остваривања права на бесплатну правну помоћ која се, између осталог, заснива на начелу делотворности, економичности и одрживости пружања бесплатне правне помоћи, јединице локалне самоуправе су дужне да организују пружање бесплатне правне помоћи, и то како примарне – тако и секундарне. То подразумева образовање службе бесплатне правне помоћи у складу са чланом 26. став 3. ЗБПП. Служба бесплатне правне помоћи се може организовати било као посебна организациона јединица, било у оквиру друге веће организационе јединице кроз систематизацију радних места и опис послова који морају бити предвиђени Правилником о системаизацији радних места.

Послове пружања бесплатне правне помоћи у ЈЛС би требало тако организовати да на њима ради најмање двоје извршилаца који имају дозволу за одлучивање о захтевима за одобравање бесплатне правне помоћи, како би у случају спречености или одсутности једног овлашћеног лица о захтевима одлучивало друго овлашћено лице. С обзиром на то да се дозвола издаје дипломираном правнику који има преко три године радног искуства на пословима правне струке и потврду о завршеној обуци за примену ЗБПП, потребно је да се кроз акт о систематизацији омогући запошљавање лица са наведеном стручном спремом и радним искуством, која ће завршити и одговарајућу обуку. Трајање дозволе је ограничено на три године, па се у сарадњи са Министарством правде треба старати о благовременом обнављању дозволе.

Потребно је имати на уму и то да запослени у ЈЛС може као пружалац бесплатне правне помоћи заступати корисника у парничном и ванпарничном поступку, као и у управном спору, само ако је дипломирани правник са положеним правосудним испитом. Уколико у ЈЛС нема запослених са овим квалификацијама који би били ангажовани као

пружаоци бесплатне правне помоћи, за ову услугу морају бити ангажовани адвокати, што изискује већа финансијска средства за ове намене.

Веб презентација ЈЛС би требало да садржи видљиве информације о бесплатној правној помоћи, као и образац захтева за одобравање бесплатне правне помоћи.

Презентација треба да садржи:

- 1) информације о служби бесплатне правне помоћи (имена овлашћених лица, контакт телефон и радно време);
- 2) услове под којима грађани имају право на бесплатну правну помоћ по ЗБПП;
- 3) информације о начину подношења захтева (број шалтера или канцеларије где се предаје захтев, број канцеларије где се овлашћеном лицу може усмено на записник предати захтев, као и упутство да се захтев може поднети преко поште и мејлом);
- 4) информације о доказима којима се доказује постојање услова за одобравање бесплатне правне помоћи (најчешћа документа које странка треба да преда);
- 5) информације о начину одлучивања о захтеву (роковима одлучивања и могућности подношења жалбе другостепеном органу).

Имајући у виду да многи тражиоци бесплатне правне помоћи не користе интернет, све претходно наведене информације треба да буду доступне и путем обавештења истакнутог на видном месту у згради ЈЛС. Такође, образци захтева за одобравање бесплатне правне помоћи морају бити доступни уз остале образце.

Услуга бесплатне правне помоћи треба да буде позната и запосленима у ЈЛС, нарочито запосленима на пријавници који први долазе у контакт са грађанима, како би тражиоца упутили до места где се налазе образци или код лица овлашћеног за пружање бесплатне правне подршке и одобравање бесплатне правне помоћи.

Канцеларија овлашћеног лица мора бити јасно означена и лако доступна особама са инвалидитетом и старим особама, јер су та лица препозната као најчешћи тражиоци бесплатне правне помоћи.

О захтевима за одобравање бесплатне правне помоћи или састављање јавнобележничке исправе или посредовање, као и о донетим решењима, орган управе јединице локалне самоуправе води

евиденцију у електронској форми, у складу са Правилником о начину вођења евиденције органа управе јединице локалне самоуправе о захтевима за одобравање бесплатне правне помоћи и бесплатне правне подршке.

Начелник градске или општинске управе треба да организује финансирање бесплатне правне помоћи поводом обавеза произашлих из ЗБПП. Та организација подразумева предвиђање људских ресурса за обављање послова према ЗБПП, као и предвиђање одговарајућих финансијских средстава у локалном буџету за исплате накнада адвокатима, јавним бележницима и посредницима за одобрену пружену бесплатну правну помоћ. Стога је у систематизацији потребно предвидети послове обраде захтева за исплату накнада пружиоцима бесплатне правне помоћи, као и послове у вези са рефундацијом исплата коју врши Министарство правде. У пракси, те послове могу обављати и овлашћена лица за одлучивање о захтевима за одобравање бесплатне правне помоћи, ако су им ти послови поверени актом о систематизацији.

6. ЗАХТЕВ ЗА ОДОБРАВАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

6.1 Подношење захтева

Подношење захтева за одобравање бесплатне правне помоћи прописано је чланом 27. ЗБПП.

Захтев за одобравање бесплатне правне помоћи подноси се органу општинске управе или градске управе или управе града Београда (у даљем тексту: орган управе), надлежном према месту пребивалишта или боравишта подносиоца захтева или месту пружања бесплатне правне помоћи. Захтев се подноси писмено или усмено на записник или електронским путем, у складу са законом.

Како су тражиоци бесплатне правне помоћи често неука лица којима је потребна помоћ за попуњавање захтева, овлашћено лице у ЈЛС је дужно да им пружи бесплатну правну подршку попуњавањем формулара захтева не испитујући претходно да ли тражилац испуњава услове за одобравање бесплатне правне помоћи из члана 4. ЗБПП.

Захтев се може поднети и преко законског заступника, пуномоћника или лица које подносилац захтева одреди, с тим што се уз захтев прилаже и доказ о вршењу права законског заступања, односно пуномоћје. Уколико захтев подноси родитељ у име малолетног детета, као доказ о законском заступању малолетног детета може послужити извод из матичне књиге рођених за дете или пресуда о разводу брака на основу које законски заступник врши родитељско право. Ако захтев подноси старалац као законски заступник у име свог штићеника, уз захтев прилаже решење Центра за социјални рад којим је одређено старатељство.

На захтев за одобравање бесплатне правне помоћи не плаћа се такса, како би се омогућило несметано подношење захтева лицима у финансијској оскудици, у складу са начелом о једнакој доступности права на бесплатну правну помоћ.

6.2 Садржина захтева

Према члану 28. ЗБПП, захтев за одобравање бесплатне правне помоћи садржи: 1) лично име, пребивалиште или боравиште подносиоца захтева и број телефона ако постоји; 2) опис проблема због кога се тражи бесплатна правна помоћ и документа о описаном проблему, ако подносилац захтева њима располаже. Подносилац захтева уз захтев може поднети исправу, правноснажну одлуку државног органа или други документ којим се доказује да тражилац бесплатне правне помоћи испуњава услове за остваривање права на бесплатну правну помоћ. Захтев се подноси на обрасцу чији изглед и ближу садржину прописује министар.

Образац захтева који је прописао министар садржи много већи број података него што је прописано чланом 28. ЗБПП. За подношење захтева неретко је потребно приложити више докумената које подносилац захтева не поседује или му је потребно време за њихово прибављање. Таква ситуација захтева додатно ангажовање овлашћеног лица у поступку за остваривање права на бесплатну правну помоћ, јер тражиоцу бесплатне правне помоћи треба помоћи не само у попуњавању формулара захтева већ и у прибављању докумената којима доказује испуњеност услова за остваривање тог права.

6.3 Правила поступка по захтеву

Одредбом члана 27. став 5. ЗБПП прописано је да се на поступање органа у поступку остваривања права на бесплатну правну помоћ примењује закон којим се уређује општи управни поступак ако овим законом није другачије прописано.

У поступку за остваривање права на бесплатну правну помоћ нарочито је важно да овлашћено лице које одлучује о захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи, као и пружаоци бесплатне правне помоћи и бесплатне правне подршке у пуној мери примењују начело помоћи странци у управном поступку.

У члану 8. став 1. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/16, 95/18-аутентично тумачење и 2/23-Одлука УС) прописано је да орган по службеној дужности пази да незнање и неукост странке и другог учесника у поступку не буде на штету права која им припадају. Под незнањем се подразумева неупућеност странке тј. непознавање извесних за њу битних чињеница, које би иначе требало

да јој буду познате. Неукост представља непознавање прописа од стране странке. Да би се таква лица сачувала од неповољних последица по њихова права и интересе, овлашћено лице у ЈЛС је дужно да им пружи потребну помоћ онда када је то по његовој оцени потребно.

Поред тога, ЗУП у члану 9. ст. 3. и 4. на ниво начела издиже одредбу по којој су органи који поступају у управном поступку дужни да, у складу са законом, врше увид у податке о чињеницама неопходним за одлучивање о којима се води службена евиденција, да их прибавља и обрађује. Орган може од странке да захтева само оне податке који су неопходни за њену идентификацију и документе који потврђују чињенице о којима се не води службена евиденција. Подизањем на ниво начела наведене одредбе постају обавезујуће у свим управним областима, па и у поступку пружања бесплатне правне помоћи. Начело је разрађено у одговарајућој одредби члана 102. став 2. ЗУП-а, која прописује да странка не мора да прибави доказе које може да прибави орган, нити уверења и друге исправе које органи нису дужни да издају. Према члану 103. став 1. истог закона, орган је дужан да по службеној дужности, у складу са законом, врши увид, прибавља и обрађује податке о чињеницама о којима се води службена евиденција, а који су неопходни за одлучивање (члан 9. став 3. овог закона).

Одредбама члана 31. ЗБПП је прописано: да орган управе утврђује да ли подносилац захтева испуњава услове за пружање бесплатне правне помоћи (члан 4.), увидом у евиденције којима сам располаже или у документацију која је поднета уз захтев или накнадно достављена (став 1.); да је орган управе дужан да по службеној дужности, у складу са законом, начини увид у податке о чињеницама неопходним за одлучивање о којима се води службена евиденција, да их прибавља и обрађује (став 2.).

Имајући у виду наведено, Министарство државне управе и локалне самоуправе донело је Упутство за примену одредаба чл. 8. и 103. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/16) којим је регулисана размена података о чињеницама о којима се води службена евиденција. Упутство садржи основне појмове размене података и службених евиденција – где се дефинишу службена евиденција, јавна исправа и органи који су дужни да по службеној дужности врше увид, прибављају и обрађују податке о чињеницама о којима се води службена евиденција. Предвиђа се, такође, размена података електронским путем и на други начин предвиђен законом или другим прописом. Посебно се истиче начело помоћи странци и поучавање странке о њеном праву да

сама прибави податке о чињеницама које су неопходне за одлучивање у складу са законом који уређује заштиту података о личности.

Одредбе ЗУП-а примењују се на сва питања поступка одлучивања о захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи која нису уређена матичним законом, а нарочито на облик и делове решења које се доноси по захтеву и на поступак по жалби.

7. ИСПИТИВАЊЕ ЗАХТЕВА ЗА ОДОБРАВАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

7.1 Испитивање дозвољености захтева и услова за пружање бесплатне правне помоћи

Испитивање дозвољености захтева за одобравање бесплатне правне помоћи треба да претходи испитивању услова за пружање бесплатне правне помоћи. Овај редослед поступања по захтеву треба поштовати без обзира на чињеницу што су одредбе о условима за пружање бесплатне правне помоћи ситуиране у члану 4. ЗБПП пре одредаба члана 7. овог закона у којима се наводе случајеви када није дозвољена бесплатна правна помоћ.

7.1.1 Случајеви када захтев није дозвољен

Уколико је тражилац поднео захтев за одобравање бесплатне правне помоћи у кривичном или парничном поступку који је у току, овлашћено лице у ЈЛС ће најпре испитати да ли је тражиоцу већ признато право на бесплатну правну помоћ у судском поступку. Ово стога што се у складу са чланом 1. став 2. ЗБПП, овај закон примењује на кориснике бесплатне правне помоћи који право на бесплатну правну помоћ нису остварили према другим законима. Под остваривањем права према другом закону подразумева се да је право остварено у оном облику и обиму који се захтева од ЈЛС.

Ако је тражилац поднео захтев за одобравање бесплатне правне помоћи у виду заступања у парничном поступку, чињеница да је у том поступку ослобођен од плаћања трошкова није довољан разлог да захтев буде недозвољен јер ће то бити само у случају да је тражиоцу у парничном поступку постављен бесплатни пуномоћник. С друге стране, незадовољство подносиоца захтева начином на који га постављени бесплатни пуномоћник – адвокат заступа у парничном поступку, не може бити разлог да на основу одредаба ЗБПП оствари право на бесплатно заступање од стране другог адвоката.

Захтев за одобравање права на бесплатну правну помоћ се не може сматрати недозвољеним само због тога што постоји могућност да тражилац то право оствари у судском поступку, нити тражиоца у таквој ситуацији треба упутити на остваривање права пред судом.

Остали случајеви када није дозвољена бесплатна правна помоћ таксативно су наведени у члану 7. ЗБПП. Пружање бесплатне правне помоћи, иако лице испуњава услове за пружање бесплатне правне помоћи (члан 4), није дозвољено у:

- 1) привредним споровима;
- 2) поступку регистрације правних лица;
- 3) поступку накнаде штете за повреду части и угледа;
- 4) поступку пред прекршајним судом, ако за прекршај није забрањена казна затвора;
- 5) поступку у коме би вредност спора била у очигледној и значајној несразмери с трошковима поступка;
- 6) поступку у коме је очигледно да тражилац бесплатне правне помоћи нема изгледа на успех, посебно ако се његова очекивања не заснивају на чињеницама и доказима које је предочио или су она супротна позитивним прописима, јавном поретку и добрим обичајима;
- 7) у случају да постоји очигледан покушај да се злоупотреби право на бесплатну правну помоћ или неко друго право.

Случај за примену члана 7. тачка 5) ЗБПП ће постојати уколико је вредност спора толико мала да би је трошкови заступања од стране адвоката вишеструко превазилазили, као што је тужба суду за дуг од 2.000,00 динара.

Примери за примену члана 7. тачка 6) ЗБПП су следећи: када подносилац захтева тражи да му дуг врати лице које му није дужно; када тражи накнаду штете за лаке телесне повреде од неког лица, а не поседује доказе да су му повреде уопште нанете; када тражи да му полиција врати оружје које му је одузела јер није имао оружни лист; када тражи подношење ревизије у парничном поступку у спору мале вредности или у спору о сметању поседа у којима је одредбама ЗПП искључено право на подношење ревизије; када тражи враћање зајма доспелог пре 20 година, иако је општи рок застарелости прописан 300 10 година.

Злоупотреба права на бесплатну правну помоћ у смислу члана 7. тачка 7) ЗБПП постоји у случају очигледног покушаја да се то право ост-

вари супротно циљу због кога је установљено, а нарочито ради вођења поступака шиканозне природе чији циљ није да се оствари неко право тражиоца, већ да се нанесе штета неком другом лицу.

7.1.2 Услови за пружање бесплатне правне помоћи

У члану 4. ЗБПП наведене су две врсте услова за пружање бесплатне правне помоћи. У ставу 1. тач. 1) и 2) поменутог члана закона, наводе се имовински услови које подносилац захтева треба да испуни како би му била одобрена бесплатна правна помоћ. Руководећи се тиме да бесплатну правну помоћ треба учинити доступном нарочито припадницима најрањивијих група, законодавац је у ставу 3. члана 4. ЗБПП навео лица којима бесплатна правна помоћ може бити пружена без обзира на то да ли испуњавају финансијске услове прописане ставом 1. истог члана закона. Због тога би приликом испитивања испуњености услова за пружање бесплатне правне помоћи, требало најпре размотрити да ли се захтев односи на одобравање бесплатне правне помоћи неком од лица из члана 4. став 3. ЗБПП.

Држављанину Републике Србије, лицу без држављанства, страном држављанину са сталним настањем у Републици Србији и другом лицу које има право на бесплатну правну помоћ према другом закону или потврђеном међународном уговору бесплатна правна помоћ може да се пружи и ако је реч о:

- 1) детету о чијем се праву, обавези или интересу заснованом на закону одлучује у поступку пред судом, другим државним органом односно органом јавне власти;
- 2) лицу према коме се извршава мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи или заштитна мера обавезног психијатријског лечења;
- 3) лицу према коме се води поступак делимичног или потпуног лишења или враћања пословне способности;
- 4) лицу које остварује правну заштиту од насиља у породици;
- 5) лицу које остварује правну заштиту од тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања или трговине људима;
- 6) лицу које тражи азил у Републици Србији;
- 7) избеглици, лицу под супсидијарном заштитом или интерно расељеном лицу;
- 8) особи са инвалидитетом;

- 9) детету које је заштићено услугом смештаја у систему социјалне заштите;
- 10) деци и младима којима је престала услуга социјалног смештаја до навршене 26 године живота;
- 11) одраслим и старим лицима која су без сопственог пристанка смештена у установу социјалне заштите;
- 12) лицу које остварује право на утврђивање времена и места рођења сагласно закону којим се уређује ванпарнични поступак;
- 13) лицу које је погођено поступком принудног исељења и пресељења у складу са законом којим се уређује становање.

У смислу члана 4. став 3. тачка 1) ЗБПП, бесплатна правна помоћ може да се пружи детету ако је оно странка у поступку у коме се одлучује о његовом праву, обавези или интересу заснованом на закону (нпр. у поступку по тужби детета ради повећања издржавања или утврђивања очинства, имовинским споровима у којима је дете тужилац или тужени и сл.). Детету не може бити пружена бесплатна правна помоћ у спору за развод брака његових родитеља, без обзира на то што се у том спору одлучује о обавези издржавања детета и вршењу родитељског права. Наиме, дете није странка у бракоразводној парници, а уколико би се сматрало да и поред тога испуњава услове за одобравање права на бесплатну правну помоћ, то право би морало бити признато сваком детету које то захтева у поступку развода брака његових родитеља. Када је у питању поступак за развод брака, подносилац захтева за одобравање бесплатне правне помоћи може бити родитељ, ако испуњава имовинске услове за пружање бесплатне правне помоћи из члана 4. став 1. тач. 1) и 2) ЗБПП.

Одобравање бесплатне правне помоћи на основу члана 4. став 3. тачка 13) ЗБПП лицу које је погођено поступком принудног исељења и пресељења не треба везивати искључиво за поступак извршења решења о исељењу, него за поступак доношења решења о исељењу, чији је саставни део план пресељења. Поступак исељења и пресељења лица у одговарајући смештај уређен је одредбама Закона о становању и одржавању зграда („Службени гласник РС“, бр. 104/16 и 9/23-др. закон). Према члану 78. став 1. тог закона, исељење лица из објекта који је изграђен супротно закону којим се уређују планирање простора и изградња објеката и који се налази на земљишту у својини другог физичког или правног лица (у даљем тексту: исељење) спроводи се када је то неопходно и оправдано ради остварења јавног интереса,

а првенствено ради заштите живота и здравља људи и заштите имовине, односно када је важећим планским документом предвиђено привођење земљишта урбанистичкој намени за изградњу објеката за које се, у складу са законом којим се уређује експропријација објеката, утврђује јавни интерес. На основу члана 84. став 2. истог закона, јединица локалне самоуправе је дужна да у поступку доношења решења о исељењу обезбеди бесплатну правну помоћ на захтев лица које живи у насељу, односно делу насеља из кога је потребно извршити исељење и пресељење.

Пружањем бесплатне правне помоћи лицима против којих се води поступак исељења, обезбеђује се заштита њиховог права на дом зајемченог чланом 8. Европске конвенције, па би стога бесплатну правну помоћ требало одобрити и у другим случајевима исељења предвиђених законом којим се уређује становање.

Уколико тражилац бесплатне правне помоћи не спада у круг лица наведених у члану 4. став 3. ЗБПП, треба испитати да ли тражилац испуњава имовинске услове за остваривање тог права.

На основу члана 4. став 1. тачка 1) ЗБПП бесплатна правна помоћ може да се пружи држављанину Републике Србије, лицу без држављанства, страном држављанину са сталним настањем у Републици Србији и другом лицу које има право на бесплатну правну помоћ према другом закону или потврђеном међународном уговору, ако:

- 1) испуњава услове да буде корисник права на новчану социјалну помоћ сагласно закону којим се уређује социјална заштита или корисник права на дечји додаток сагласно закону којим се уређује финансијска подршка породици са децом, као и члановима његове породице односно заједничког домаћинства, чији је круг одређен овим законом;
- 2) не испуњава услове да буде корисник права на новчану социјалну помоћ или на дечји додаток, али би због плаћања правне помоћи из сопствених прихода у конкретној правној ствари испунило услове да постане корисник права на новчану социјалну помоћ или на дечји додаток.

У Правилнику о изгледу и ближој садржини обрасца захтева за одобравање бесплатне правне помоћи наведени су подаци и докази које тражилац треба да унесе у образац захтева, односно докази о испуњености услова за пружање бесплатне правне помоћи које треба да приложи о свом имовном стању. Сагласно члану 5. наведеног

правилника, тражилац који је корисник права на новчану социјалну помоћ или права на дечји додатак у обрасцу захтева наводи број исправе Центра за социјални рад којом се одобрава примање новчане социјалне помоћи и/или број исправе органа јединице локалне самоуправе којом се одобрава примање дечјег додатка, као и друге доказе о испуњености услова. Тражилац који није корисник права на новчану социјалну помоћ и права на дечји додатак, на основу члана 6. истог правилника, подноси доказе о имовинском стању којима доказује да би плаћањем трошкова бесплатне правне помоћи или бесплатне правне подршке тражилац био егзистенцијално угрожен (члан 4. став 1. тачка 2) Закона), те наводи податке о приходима, податке о члановима породице које је дужан да издржава, податке о непокретној имовини, податке о возилима и податке о осталој имовини. Поменути Правилник у великој мери олакшава овлашћеном лицу које поступа по захтеву да утврди да ли тражилац испуњава услове за пружање бесплатне правне помоћи у смислу члана 4. став 1. тачка 2) ЗБПП, јер је у Правилнику за сваки од тражених података наведено када ће се сматрати да тражилац испуњава услове за остваривање бесплатне правне помоћи.

7.2 Испитивање навода и доказа

Поступајући по поднетом захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи у складу са начелом делотворности, овлашћено службено лице у ЈЛС је дужно да подносиоцу захтева омогући да успешно и целовито оствари своја права у поступку ако за то испуњава услове.

Ради успешног остваривања права подносиоца захтева, неопходно је испитати наводе подносиоца о разлозима за подношење захтева како би се правилно идентификовао проблем због кога се тражи одобравање бесплатне правне помоћи и одредио одговарајући вид бесплатне правне помоћи који треба пружити подносиоцу. На основу навода тражиоца може се утврдити и да ли је у питању неки од случајева из члана 7. ЗБПП када бесплатна правна помоћ није дозвољена. Пре одлучивања о захтеву морају се проверити докази које је тражилац поднео уз захтев и извршити увид у службене евиденције ради прибављања података по службеној дужности које тражилац не може сам да прибави, а који су неопходни за одлучивање.

Од подносиоца захтева се може тражити да достави документе који потврђују чињенице о којима се не води службена евиденција.

Уколико тражилац треба да докаже испуњење имовинског услова за признавање права на бесплатну правну помоћ, потребно је да достави доказе о својим приходима и приходима чланова своје породице (потврду послодавца о заради, чек од пензије и сл.) или доказе да је лице без запослења (потврду од Националне службе за запошљавање).

Тражиоци који остварују право на бесплатну правну помоћ као припадници неке заштићене групе треба да поднесу доказ о свом посебном статусу, и то:

- 1) ако захтев подноси лице према коме се извршава мера безбедности обавезног психијатријског лечења или чувања у здравственој установи или мера обавезног психијатријског лечења, треба доставити копију решења којим се одређује мера;
- 2) ако захтев подноси лице према коме се води поступак потпуног или делимичног лишења пословне способности, потребно је доставити доказ да је поступак започет, што ће најчешће бити предлог за лишење пословне способности;
- 3) лице које остварује правну заштиту од насиља у породици подноси решење о одређивању хитне мере, копију кривичне пријаве, изјаву дату у полицији или било који други доказ о извршеном насиљу или насиљу које прети;
- 4) ако захтев подноси лице које остварује правну заштиту од тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања или трговине људима, потребно је да о томе достави било који доказ (кривичну пријаву, притужбу управнику завода, изјаву дату у полицији, притужбу Заштитнику грађана или неком другом државном органу);
- 5) лице које тражи азил у Србији треба да достави копију документа којом је изразило намеру да тражи азил у Србији;
- 6) избеглица, лице под супсидијарном заштитом или интерно расељено лице као доказ о свом статусу доставља потврду Комесаријата за избеглице, избегличку личну карту или неки други документ;
- 7) особа са инвалидитетом подноси документ којим се утврђује инвалидитет и степен инвалидности – најчешће решење о утврђивању инвалидности;
- 8) дете које је заштићено услугом смештаја у систему социјалне заштите, односно родитељ или старатељ тог детета доставља решење Центра за социјални рад;

- 9) одрасло или старо лице које је без сопственог пристанка смештено у установу социјалне заштите доставља копију решења о смештају у установу социјалне заштите;
- 10) лице које остварује право на утврђивање времена и места рођења доставља предлог за покретање поступка којим се утврђује време и место рођења, ако је ванпарнични поступак покренут;
- 11) лице које је погођено поступком принудног исељења и пресељења подноси било који доказ да је поступак исељења или пресељења покренут.

За прибављање недостајућих докумената и њихово достављање подносиоцу захтева ће бити остављен рок који не може бити краћи од осам дана. Ако подносилац захтева у остављеном року није доставио тражену документацију, у складу са чланом 32. став 5. ЗБПП, сматра се да је подносилац одустао од захтева јер његово понашање указује да нема интереса за даље вођење поступка, па ће решењем бити обустављен поступак на основу члана 98. став 2. ЗУП-а.

7.3 Процена хитности случаја

У складу са одредбама члана 32. ст. 1. и 2. ЗБПП, поступак о захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи је хитан и орган управе доноси решење о захтеву у року од осам дана од дана пријема документације, а ако је затражио допуну документације од подносиоца захтева, у року од осам дана од дана када му је она достављена.

Иако се ради о хитном поступку у коме се решење о захтеву мора донети у року од осам дана, законодавац је у ставу 3. члана 32. ЗБПП прописао нарочито хитне случајеве у којима је орган управе дужан да донесе решење о захтеву у року од три дана након пријема захтева. То ће бити ако постоји опасност од настанка ненадокнадиве штете по подносиоца захтева или ако би истекао рок у коме он има право на предузимање радње у поступку.

У сваком конкретном случају, овлашћено лице у ЈЛС мора проценити хитност случаја како би заштитило подносиоца захтева од могућих штетних последица непоступања по захтеву у року од три дана од дана подношења захтева. Дужност поступања у том року ће најчешће постојати када је потребно да се подносиоцу пружи бесплатна правна помоћ ради остваривања заштите од насиља у породици, у поступку извршења решења о исељењу, као и у другим извршним поступцима за које су законом одређени кратки рокови за изјављивање правних лекова.

7.4 Одређивање пружаоца бесплатне правне помоћи

Овлашћено лице у ЈЛС је дужно да пре доношења решења о одобравању бесплатне правне помоћи одреди пружаоца бесплатне правне помоћи, коме ће подносилац захтева бити упућен решењем о одобравању бесплатне правне помоћи.

Поступање овлашћеног лица приликом одређивања пружаоца уређено је Правилником о упућивању подносиоца захтева на пружаоца бесплатне правне помоћи.

Руководећи се начелом економичности, овлашћено лице за сваки поднети захтев проверава увидом у Регистар да ли бесплатну правну помоћ може да пружи служба правне помоћи у ЈЛС или други регистровани пружалац бесплатне правне помоћи који се не финансира непосредно из буџета ЈЛС, односно буџета Републике Србије. Не постоје законске сметње да се за пружаоца бесплатне правне помоћи одреди лице које је регистровано као пружалац бесплатне правне помоћи у служби правне помоћи у другој ЈЛС (нпр. суседној општини), уколико то лице испуњава услове прописане законом за пружање бесплатне правне помоћи у поступку за који се у конкретном случају одобрава пружање бесплатне правне помоћи.

Ако се захтев односи на право азила или на забрану дискриминације, овлашћено лице ће проверити да ли је у Регистар уписано удружење које подносиоцу захтева може пружити бесплатну правну помоћ у овим областима ангажовањем адвоката са листе пружалаца бесплатне правне помоћи коју води Адвокатска комора Србије.

Уколико утврди да не постоји могућност за пружање бесплатне правне помоћи у служби правне помоћи ЈЛС или од стране удружења, овлашћено лице ће упутити подносиоца на адвоката који се одређује по редоследу листе пружалаца бесплатне правне помоћи коју води Адвокатска комора Србије. Подносилац захтева ће бити упућен на пружање бесплатне правне помоћи од стране адвоката и у случају када правну помоћ треба пружити у поступку који води надлежни орган ЈЛС (нпр. поступак легализације или рушења неправно изграђеног објекта, поступак експропријације, поступак исељења и пресељења и сл.) или када је реч о поступку у коме је ЈЛС, којој се подносилац обратио захтевом за одобравање бесплатне правне помоћи, супротна странка (нпр. парница за накнаду штете против ЈЛС као тужене због уједа пса луталице).

У случају да се захтев подносиоца односи на различите правне поступке (грађански, кривични, управни спор и др.), овлашћено лице ће на претходно описани начин одредити пружаоца бесплатне правне помоћи за сваки поступак појединачно.

8. ОДЛУЧИВАЊЕ О ЗАХТЕВУ ЗА ОДОБРАВАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

О захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи се одлучује решењем органа управе. На форму, делове и садржину решења се примењују одредбе чл. 140. и 141. ЗУП-а, ако одредбама ЗБПП није другачије прописано.

У складу са чланом 140. ЗУП-а, решење се доноси у писаном облику.

Одредбе члана 141. ст. 1-7. ЗУП-а које су примењиве на одлучивање о захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи гласе:

„(1) Решење у писаном облику садржи увод, диспозитив (изреку), образложење, упутство о правном средству, потпис овлашћеног службеног лица и печат органа или други вид потврде о аутентичности.

(2) Увод садржи назив и адресу органа који доноси решење и пропис о његовој надлежности, број и датум решења, лично име или назив странке и њених заступника и њихово пребивалиште или седиште и кратко назначење предмета поступка. Ако решење не доноси руководац органа, већ овлашћено службено лице, увод садржи и његово лично име и правни основ његовог овлашћења.

(3) Диспозитив садржи кратку и јасну одлуку. По потреби, може да се подели у више тачака. У посебне тачке уносе се рок, услов или налог, кад их решење, у складу са законом, садржи, назнака да жалба не одлаже извршење решења и одлука о трошковима поступка.

(4) Образложење мора да буде разумљиво и да садржи кратко излагање захтева странке, чињенично стање и доказе на основу којих је оно утврђено, разлоге који су били одлучујући код оцене сваког доказа, прописе и разлоге који, с обзиром на утврђено чињенично стање, упућују на одлуку из диспозитива и разлоге зашто није уважен неки захтев или предлог. Образложење садржи и разлоге због којих је орган одступио од решења која је раније доносио у истим или сличним управним стварима. Ако је одлучено по слободној оцени, образложење

садржи и пропис који орган овлашћује на то, разлоге којима се руководи при одлучивању и у којим границама и с којим циљем је применио овлашћење да одлучује по слободној оцени. Ако жалба не одлаже извршење решења, образложење садржи и позивање на закон који то предвиђа.

(5) У упутству о правном средству странка се обавештава да ли против решења може да се изјави жалба или покрене управни спор. Ако може да се изјави жалба, упутство садржи назив органа коме се жалба изјављује, назив органа коме се жалба предаје и у ком року, висину таксе која се плаћа и да жалба може да се изјави усмено на записник код органа против чијег решења се изјављује. Ако може да се покрене управни спор, упутство садржи назив и седиште суда коме се подноси тужба, рок у коме се подноси тужба и висину таксе која се плаћа.

(6) Странка којој је дато погрешно упутство о правном средству може да поступи по прописима или по упутству, због чега не сме да трпи штетне последице. Кад није било никаквог упутства или је било непотпуно, странка може да поступи по важећим прописима или да у року од осам дана од када је обавештена о решењу захтева допуну решења.

(7) Решење потписује овлашћено службено лице које га доноси, односно руководилац органа.“

8.1 Решење о одобравању бесплатне правне помоћи

Одобравање бесплатне правне помоћи уређено је одредбама члана 33. ЗБПП који гласи:

„Ако је захтев основан (чл. 4. и 7), орган управе решењем одобрава бесплатну правну помоћ.

Орган управе у изреци решења упућује подносиоца захтева на пружаоца који је према овом закону уписан у регистар (члан 16. ст. 1. и 3), а према правилима која прописује министар пошто претходно прибави мишљење пружалаца.

Изрека решења садржи и опис проблема због кога је одобрена бесплатна правна помоћ.

Против решење о одобравању бесплатне правне помоћи жалба није дозвољена.“

С обзиром на то да је наведеним одредбама ЗБПП прописано само шта се уноси у изреку решења, као и да жалба није дозвољена, потребно је указати и на друге обавезне делове решења, те разјаснити одређене нејасноће које се односе на прописану садржину изреке.

Решење о одобравању бесплатне правне помоћи мора имати увод, састављен у складу са чланом 141. став 2. ЗУП-а, у који се обавезно уноси лично име овлашћеног лица које је донело решење и број и датум издавања дозволе министра из које проистиче овлашћење за доношење решења. Назив и адреса органа који доноси решење, као и број и датум решења, не морају се навести у уводу уколико су наведени у заглављу. Приликом навођења прописа о надлежности довољно је позивање на одредбе члана 27. став 1. и члана 29. став 1. ЗБПП, а сувишно је наводити одредбе које се односе на услове за пружање правне помоћи (члан 4.), облике бесплатне правне помоћи (члан 6.), пружаоце бесплатне правне помоћи (члан 9.) или друге одредбе о поступку за остваривање права на бесплатну правну помоћ из Главе IV. Такође, нема потребе да се у уводу наводе одредбе ЗУП-а или других прописа (правилника и Уредбе о тарифи за пружање бесплатне правне помоћи).

Нужни део решења о одобравању бесплатне правне помоћи је и образложење, без обзира на то што се решењем усваја захтев подносиоца, што је против њега искључено право на жалбу и што у члану 33. ЗБПП није изричито прописано да решење мора бити образложено, као што је прописано за решење о одбијању захтева у члану 34. став 2. ЗБПП. Образложење решења је нужно зато што се на основу разлога који су у њему наведени може оценити да ли је овлашћено лице законито поступало по поднетом захтеву – како у погледу заштите права на пружање бесплатне правне помоћи подносиоца захтева, тако и у погледу рационалног коришћења финансијских средстава за те намене, а све то у складу са начелима делотворности, економичности и одрживости пружања бесплатне правне помоћи.

Иако против решења о одобравању бесплатне правне помоћи жалба није дозвољена, решење мора садржати упутство о правном средству којим се подносилац захтева обавештава да против решења може покренути управни спор подношењем тужбе Управном суду у року од 30 дана од дана пријема решења. На основу члана 14. став 2. Закона о управним споровима („Службени гласник РС“, број 111/09), управни спор може се покренути и против првостепеног управног акта против кога није дозвољена жалба у управном поступку. Подносилац захтева коме је одобрено право на бесплатну правну помоћ може поднети туж-

бу у управном спору оспоравајући обим или облик одобрене правне помоћи или избор пружаоца бесплатне правне помоћи. Могућност подношења тужбе у управном спору не подразумева и њену основаност.

Поред наведеног, решење мора да садржи потпис овлашћеног лица и печат органа.

Изрека решења о одобравању бесплатне правне помоћи мора садржати јасну одлуку о облику и обиму бесплатне правне помоћи која ће бити пружена кориснику, као и шта је правни проблем, односно предмет спора или оптужбе због кога је одобрена бесплатна правна помоћ. Изрека се може поделити у више тачака које се означавају арапским, а не римским бројевима. У изреци не треба наводити одредбе ЗБПП на основу којих је решење донето (нпр. члан 33).

Ако се бесплатна правна помоћ огледа у састављању поднеска, онда се наводи врста поднеска са ближим описом предмета на који се односи (нпр. тужба ради развода брака, накнаде штете, дуга и сл.; захтев за легализацију објекта; молба за посао или премештај на друго радно место; притужба Заштитнику грађана или притужба на рад суда; приговор на решење о извршењу; жалба против пресуде са подацима о називу суда, броју судског предмета и времену доношења пресуде против које се жалба подноси и др.).

Бесплатну правну помоћ у виду заступања треба конкретизовати навођењем врсте поступка, а по потреби и фазе поступка, као и предмета поступка (нпр. заступање подносиоца захтева у парничном поступку ради повећања издржавања или у управном спору ради легализације објекта или у другостепеном парничном поступку ради накнаде штете и сл.). Бесплатна правна помоћ у виду заступања у одређеном поступку обухвата у себи и састављање поднесака у том поступку, па и изјављивање правних лекова. Стога се може, али не мора, у изреци решења навести да се бесплатна правна помоћ одобрава у виду састављања тужбе и заступања у парничном поступку, већ је довољно навести заступање у парничном поступку. Ако је бесплатна правна помоћ одобрена у виду заступања у другостепеном парничном поступку – она обухвата и састављање жалбе, али ако је одобрена само за састављање жалбе – онда пружалац не може заступати корисника на јавној расправи пред другостепеним судом. У изреци се не мора навести назив суда и број судског предмета у коме је подносиоцу захтева одобрено бесплатно заступање или одбрана. Надлежност суда током поступка може бити промењена, а у случајевима прописаним Судским пословником може се променити и број судског предмета.

Решење о одобравању бесплатне правне помоћи у виду одбране или заступања суштински има исти карактер као решења о постављању браниоца окривљеном у кривичном поступку или постављању бесплатног пуномоћника у парничном поступку, па би требало да буде прихваћено од стране суда као доказ да је пружалац бесплатне правне помоћи, који је означен у решењу, овлашћен за заступање странке – корисника бесплатне правне помоћи. Имајући у виду да је законодавац у члану 33. став 2. ЗБПП користио израз „упућивање“ на пружаоца, а не „постављање“ пружаоца, неки судови захтевају да пружалац бесплатне правне помоћи поред решења о одобравању бесплатне правне помоћи достави и пуномоћје које му је издала странка – корисник бесплатне правне помоћи. У таквој ситуацији, како би се избегле штетне последице за корисника бесплатне правне помоћи због непоступања по налогу суда, препоручљиво је да корисник изда пуномоћје пружаоцу, али само за предузимање оних радњи које су наведене у решењу о одобравању бесплатне правне помоћи и без могућности да пуномоћје буде пренето на друго лице.

8.2 Решење о одбијању захтева

Према одредбама члана 34. ст. 1. и 2. ЗБПП, орган управе одбија захтев за одобравање бесплатне правне помоћи ако нису испуњени овим законом одређени услови за пружање бесплатне правне помоћи (члан 4), ако у конкретној правној ствари бесплатна правна помоћ није дозвољена (члан 7) или ако подносилац захтева условљава пружање бесплатне правне помоћи крајњим исходом или успехом у поступку. Решење о одбијању захтева мора да буде образложено.

Решење о одбијању захтева за одобравање бесплатне правне помоћи мора имати све делове прописане одредбама члана 141. ЗУП-а. Његова садржина разликује се од садржине решења о одобравању бесплатне правне помоћи само у погледу изреке и упутства о правном средству. Изрека садржи одлуку о одбијању захтева који треба конкретизовати навођењем облика правне помоћи који је подносилац тражио. Упутство о правном средству садржи обавештење да се против решења може поднети жалба министарству у року од осам дана од дана пријема решења.

9. ПРАВО НА ЖАЛБУ ПОДНОСИОЦА ЗАХТЕВА И ПРАВА И ОБАВЕЗЕ КОРИСНИКА УСЛУГА

9.1 Право на жалбу подносиоца захтева

Сагласно члану 34. став 3. ЗБПП, против решења о одбијању захтева подносилац захтева може поднети жалбу министарству, у року од осам дана од дана пријема решења. Жалба се предаје првостепеном органу у довољном броју примерака за орган и противну странку.

С обзиром на природу поступка одлучивања о одобравању права на бесплатну правну помоћ, решење може да се побија жалбом због разлога наведених у члану 158. тач. 1)-5) ЗУП-а, и то:

- 1) због тога што у њему није уопште или није правилно примењен закон, други пропис или општи акт;
- 2) због тога што га је донео ненадлежни орган;
- 3) због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања;
- 4) због тога што је из утврђених чињеница изведен неправилан закључак о чињеничном стању;
- 5) због повреде правила поступка.

Подносилац захтева има право да на основу члана 34. став 1. ЗБПП поднесе жалбу зато што решење није донето у законом одређеном року од осам, односно три дана од дана пријема захтева, односно достављања допунске документације, јер се у складу са чланом 32. став 4. истог закона сматра да је захтев у том случају одбијен. У питању је жалба која се подноси због ћутања управе и непосредно предаје другостепеном органу.

У поступку одлучивања о захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи жалба се може изјавити у још три ситуације које су у том поступку врло ретке, па стога нису уређене одредбама ЗБПП, и то:

- 1) против решења којим је првостепени орган одбацио жалбу на основу члана 162. ЗУП-а (као неблаговремену, недозвољену или изјављену од неовлашћеног лица);
- 2) против решења којим је првостепени орган поништио своје решење због тога што оно садржи неки од разлога за поништавање из члана 183. став 1. тач. 1)-6) ЗУП-а (члан 163. став 2. ЗУП-а);
- 3) против решења којим је првостепени орган заменио сопствено ожалбено решење удовољавајући жалбеном захтеву (члан 165. став 3. ЗУП-а).

У сва три наведена случаја жалба се подноси непосредно другостепеном органу.

У складу са начелом помоћи странци из члана 8. ЗУП-а, одредбом члана 159. став 3. тог закона је прописано да и кад поднесак није означен као жалба, сматра се као жалба ако из његове садржине произлази јасна намера странке да побија решење.

Министарство је дужно да о жалби одлучи у року од 15 дана од пријема жалбе (члан 34. став 4. ЗБПП).

На поступање првостепеног и другостепеног органа по жалби се примењују одредбе ЗУП-а, при чему нарочито треба водити рачуна о природи правне ствари о којој се одлучује, као и о томе да је поступак о захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи хитан. Без обзира на то што у члану 27. став 5. ЗБПП то изричито није наведено, на поступање органа у поступку остваривања права на бесплатну правну помоћ, одредбе ЗУП-а би требало сходно, а не супсидијарно примењивати.

9.2 Право корисника на притужбу

Право корисника на притужбу уређено је одредбом члана 36. ЗБПП.

Корисник има право на притужбу министарству, преко органа управе, ако сматра да је пружалац неоправдано одбио пружање одобрене бесплатне правне помоћи, да не пружа бесплатну правну помоћ савесно или професионално, да не поштује његово достојанство или ако тврди да пружалац тражи накнаду за пружање бесплатне правне помоћи. Притужба се подноси писмено или усмено на записник или електронским путем у складу са законом, у року од 30 дана од дана сазнања за разлог за притужбу. Притужба се може поднети и преко закон-

ског заступника или пуномоћника или лица које подносилац притужбе одреди, с тим што се уз притужбу прилаже и доказ о вршењу права законског заступања, односно пуномоћје. На притужбу се не плаћа такса.

У складу са одредбама члана 37. ЗБПП притужба садржи:

- 1) лично име и пребивалиште или боравиште корисника;
- 2) означење пружаоца;
- 3) копију решења о одобравању бесплатне правне помоћи;
- 4) опис проблема који је настао за време пружања бесплатне правне помоћи.

Пожељно је да корисник у притужби наведе доказе којима поткрепљује своје тврдње.

9.3 Обавеза пријављивања промене стања

Одредба члана 35. став 1. ЗБПП прописује да је корисник дужан да, почев од подношења захтева за одобравање бесплатне правне помоћи до израде коначног обрачуна накнаде за бесплатну правну помоћ, пријави органу управе промене које би могле утицати на укидање решења о одобравању бесплатне правне помоћи, у року од 15 дана од настанка промене. Ова обавеза корисника се првенствено односи на промене у његовом имовинском стању настале накнадним запослењем, добијањем наслеђа, стицањем имовине поклоном, односно било којим другим стицањем прихода или имовине који могу утицати на одлучивање о испуњености финансијских услова за бесплатну правну помоћ.

Обавеза пријављивања промене стања може бити унета и у изреку решења о одобравању бесплатне правне помоћи, мада то није обавезни састојак изреке, посебно имајући у виду да приликом подношења захтева за одобравање бесплатне правне помоћи подносилац захтева потписује Изјаву следеће садржине:

„Изјављујем под материјалном и кривичном одговорношћу да због свог имовног стања нисам у могућности да сносим трошкове правне помоћи без штете по нужно издржавање себе и чланова моје породице, односно заједничког домаћинства и да су сви подаци наведени у захтеву истинити, тачни и потпуни.

Упознат/а сам да Република Србија има право да од мене захтева враћање средстава која су исплаћена за правну помоћ:

- 1) ако је коришћење бесплатне правне помоћи коју су пружили адвокати, састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спора остварено на основу нетачних или неистинитих података;
- 2) ако не пријавим промену стања, која је могла да изазове укидање решења о бесплатној правној помоћи, односно о састављању јавнобележничке исправе или посредовању у решавању спорова (члан 35. став 1);
- 3) ако је у надзору над спровођењем овог закона (члан 53) утврђена злоупотреба права корисника на бесплатну правну помоћ коју пружају адвокати, на састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спорова;
- 4) ако је право на новчану социјалну помоћ или дечји додатак престало због исхода поступка у коме су адвокати пружили бесплатну правну помоћ.

Сагласан/на сам да надлежни орган провери наведене податке о мојој имовини и приходима по службеној дужности.“

Република Србија има право да од корисника захтева враћање средстава која су исплаћена за правну помоћ коју су пружили адвокати, за састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спорова у случајевима наведеним у цитираној Изјави, у складу са одредбама члана 43. ЗБПП.

Одредбама члана 35. ЗБПП је, поред осталог, прописано: да орган управе по службеној дужности укида решење о одобравању бесплатне правне помоћи, ако се после његовог доношења сазна за чињенице које указују на то да коришћење бесплатне правне помоћи није оправдано (став 2); да против решења о укидању решења о одобравању бесплатне правне помоћи корисник може да поднесе жалбу министарству, у року од осам дана од дана пријема решења (став 3); да жалба не одлаже извршење решења (став 4); да је решење о жалби коначно у управном поступку (став 5).

На укидање решења о одобравању бесплатне правне помоћи могу утицати не само чињенице које се односе на промене у имовинском стању корисника, већ и друге чињенице које указују на то да коришћење бесплатне правне помоћи није оправдано: корисник је изгубио статус по основу кога му је то право признато (нпр. статус избеглице или тражиоца азила); престале су околности у којима се подносилац налазио у време подношења захтева (нпр. обустављен је по-

ступак лишења пословне способности корисника); корисник је престао да показује интересовање за вођење поступка у коме му је одобрена бесплатна правна помоћ (нпр. престао је да контактира са пружаоцем, да доставља информације неопходне за вођење поступка, да долази на заказана рочишта и сл.). Приликом процене да ли је коришћење бесплатне правне помоћи оправдано, неопходно је да овлашћено лице провери чињенице до којих је дошло и поуздано утврди њихову тачност на основу свих доступних доказа. Наиме, може се догодити да је корисник престао да контактира са пружаоцем због болести или других непредвиђених околности које су спречиле његово ангажовање у поступку пред надлежним органом.

10. ОБАВЕЗЕ ПРУЖАЛАЦА

Обавезе пружалаца су:

- 1) да савесно и професионално поступају;
- 2) да воде евиденције и састављају редовне извештаје;
- 3) да штите податке о кориснику.

Према члану 20. ЗБПП, пружалац је дужан да бесплатну правну помоћ пружа самостално, савесно, професионално, благовремено, делотворно и сагласно основним интересима корисника. Пружалац не сме да тражи, нити да од корисника прими накнаду за пружање бесплатне правне помоћи.

Одредбама члана 21. став 1. ЗБПП је прописао да пружалац није дужан да пружи бесплатну правну помоћ кориснику:

- 1) који условљава пружање бесплатне правне помоћи крајњим исходом или успехом у поступку;
- 2) који се према пружаоцу не понаша у границама закона;
- 3) ако постоји сукоб интереса између корисника и пружаоца или лица које ради на пружању бесплатне правне помоћи код пружаоца, сагласно закону којим се уређује спречавање сукоба интереса;
- 4) ако је бесплатна правна помоћ одобрена супротно овом закону.

Пружалац који одбије пружање бесплатне правне помоћи о томе одмах обавештава корисника и орган који одобрава правну помоћ. Поступање овлашћеног лица након пријема овог обавештења зависиће од разлога због кога је пружалац одбио да пружи бесплатну правну помоћ. Ако постоји случај из тачке 3) став 1. члана 21. ЗБПП, овлашћено лице ће решењем одредити новог пружаоца. Постојање неког од осталих случајева из тач. 1), 2) и 4) наведене одредбе ЗБПП може указивати на то да коришћење бесплатне правне помоћи није оправдано и довести до укидања решења о одобравању бесплатне правне помоћи на основу члана 35. став 2. ЗБПП.

У складу са чланом 22. ЗБПП, пружалац води евиденцију о пруженој бесплатној правној помоћи, односно бесплатној правној подршци, која садржи лично име сваког корисника коме је пружио бесплатну

правну помоћ, односно бесплатну правну подршку и облик пружене бесплатне правне помоћи (члан 6), односно бесплатне правне подршке (члан 11), те о томе подноси министарству редован годишњи извештај до 31. јануара текуће године за претходну годину.

Пружалац чува као поверљиве податке до којих је дошао пружањем бесплатне правне помоћи, посебно о кориснику, предмету и поступку и дужан је да податке о кориснику штити сагласно закону којим се уређује заштита података о личности. Према члану 23. став 2. ЗБПП, сматра се да пружалац несавесно и непрофесионално поступа ако користи поверљиве податке на сопствену или туђу корист или на штету корисника.

11. НАКНАДА ЗА ПРУЖАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Бесплатна правна помоћ коју пружа служба правне помоћи у ЈЛС финансира се из буџета ЈЛС. Када бесплатну правну помоћ пружају адвокати или кад се саставља јавнобележничка исправа или посредује у решавању спора, јединица локалне самоуправе сноси 50% накнаде за пружање бесплатне правне помоћи или састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спора, док 50% накнаде сноси Република Србија преко министарства.

Када Република Србија и ЈЛС заједнички носе накнаду за бесплатну правну помоћ, ЈЛС исплаћује пружаоцу целокупну накнаду и доставља министарству захтев за исплату 50% исплаћене накнаде, као и оверени коначни обрачун накнаде за пружену бесплатну правну помоћ.

Влада је, на основу члана 40. ЗБПП, донела Уредбу о тарифи за пружање бесплатне правне помоћи (у даљем тексту: Уредба), којом је одређена тарифа по којој адвокати пружају бесплатну правну помоћ и по којој се састављају јавнобележничке исправе и посредује у решавању спорова када су странке корисници бесплатне правне помоћи.

На основу члана 41. став 3. и члана 43. став 6. ЗБПП, министар правде је донео Правилник о поступку плаћања накнаде за бесплатну правну помоћ и начину и поступку враћања примљених новчаних средстава (у даљем тексту: Правилник).

Пружалац бесплатне правне помоћи који је адвокат, у складу са чланом 41. став 1. ЗБПП и чланом 2. Правилника, подноси органу управе ЈЛС, после окончања сваке фазе поступка прописане законом којим се уређује поступак у коме се пружа бесплатна правна помоћ, на оверу:

- 1) захтев за плаћање накнаде за пружену бесплатну правну помоћ;
- 2) доказе о пруженој бесплатној правној помоћи у конкретној правној ствари;
- 3) коначни обрачун накнаде;
- 4) податке о текућем рачуну на који се уплаћује накнада за пружену бесплатну правну помоћ.

Докази о пруженој правној помоћи у смислу члана 2. став 2. Правилника, који се прилажу су:

- 1) за састављање поднесака: тужба, предлог, молба, притужба, приговор, жалба, као и друга правна средства и поднесци;
- 2) за заступање и одбрану: пресуде, одлуке државних органа или органа јавне власти, трошковници и записници о предузетим правним радњама у поступку пред судом, другим државним органом, органом јавне власти или у поступку мирног решавања спора.

Сагласно члану 2. Уредбе, адвокату припада накнада за рад и накнада трошкова за пружање бесплатне правне помоћи у висини одређеној на основу вредности бода и тарифних бројева прописаних овом уредбом. Тарифним бројевима од 1. до 16. уређен је само број бодова који припадају адвокату за састављање аката и предузимање различитих радњи, док је изостало дефинисање начина на који се утврђује износ стварних трошкова адвоката. Стога се адвокату не може признати накнада за трошкове који би му припадали на основу члана 9. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката („Службени гласник РС“, број 43/23), као што су трошкови такси превоза или превоза сопственим возилом.

Такође, ЗБПП и Уредба не предвиђају финансирање трошкова који се односе на судске таксе, као ни трошкова сведока, вештака, увиђаја и судских огласа. Већина корисника бесплатне правне помоћи према свом општем имовном стању није у могућности да сноси те трошкове, а адвокати као пружаоци бесплатне правне помоћи нису дужни нити вољни да их плате, јер им не могу бити исплаћени на основу Уредбе. Стога је потребно да постављени пружалац бесплатне правне помоћи што је пре то могуће у првостепеном поступку поднесе захтев за ослобађање корисника од плаћања трошкова и уз то приложи доказе, о чему суд доноси одлуку у сваком конкретном случају.

Ако је у току поступка одлучено у корист корисника и орган који је водио поступак је одлучио да трошкове поступка накнади супротна странка, адвокат је дужан да, на основу члана 43. став 2. ЗБПП, пошто наплати трошкове поступка, врати новчана средства која су му исплаћена за пружену бесплатну правну помоћ, изузев ако наплата трошкова није могућа. Сагласно одредби става 3. истог члана закона, адвокати су дужни да се брину о накнади и наплати трошкова поступка према правилима струке и с пажњом доброг стручњака.

Према члану 20. Уредбе, за састављање јавнобележничке исправе кориснику бесплатне правне помоћи, јавном бележнику припада награда за рад и накнада трошкова у износу од 40% од награде за рад и накнаде трошкова које су утврђене на основу Јавнобележничке тарифе.

У складу са чланом 21. Уредбе, за посредовање у решавању спорова, посреднику припада награда за рад и накнада трошкова у износу од 40% од награде за рад и накнаде трошкова које су утврђене на основу Правилника о Тарифи о наградама и накнадама у поступку посредовања, за трошкове које би требало да сноси лице које је корисник бесплатне правне помоћи.

О захтеву за плаћање накнаде за пружену бесплатну правну помоћ адвоката, као и бесплатну правну подршку јавног бележника или посредника, орган управе ЈЛС одлучује решењем против кога се може изјавити жалба Министарству правде, у року од 15 дана од дана пријема решења.

12. МОДЕЛИ РЕШЕЊА ►►

МОДЕЛ 1

Решење о одобравању бесплатне правне помоћи на основу члана 4. став 1. тачка 2) и члана 33. ЗБПП

Република Србија
Град Београд
Градска општина Младеновац
Управа Градске општине Младеновац
број ...

Датум: 25.10.2024. године
Младеновац
Јанка Катића 6

На основу члана 27. став 1. и члана 29. став 1. Закона о бесплатној правној помоћи („Службени гласник РС“, број 87/18), решавајући о захтеву М.Р. из Младеновца, Вука Караџића број 15, у предмету одобравања бесплатне правне помоћи, М.П. као овлашћено лице у Управи Градске општине Младеновац, на основу дозволе Министарства правде Републике Србије број ... од ..., доноси следеће

РЕШЕЊЕ

1. Одобрава се подносиоцу захтева М.Р. из Младеновца бесплатна правна помоћ за заступање пред надлежним судом у парничном поступку ради утврђивања обавезе законског издржавања од стране њеног сина П.Р. из Београда.

2. Упућује се подносилац захтева да бесплатну правну помоћ из тачке 1. оствари код регистрованог пружаоца правне помоћи О.С. запосленог у Одељењу за општу управу Градске општине Младеновац.

Образложење

М.Р. из Младеновца је 23.10.2024. године поднела захтев за одобравање бесплатне правне помоћи за заступање у парничном поступку ради утврђивања обавезе законског издржавања од стране сина јединца П.Р. из Београда. У захтеву је навела да има 70 година, да није остварила право на пензију, да није корисник социјалне помоћи, да због болести није у стању да радом остварује приходе и да осим стана површине 45м² у Младеновцу у коме живи сама не поседује другу непокретну имовину, нити покретну имовину веће вредности, осим предмета покућства.

Сагласно члану 4. став 1. тачка 2) Закона о бесплатној правној помоћи, држављанину Републике Србије, лицу без држављанства, страном држављанину са сталним настањеном у Републици Србији и другом лицу које има право на бесплатну правну помоћ према другом закону или потврђеном међуна-

родном уговору, бесплатна правна помоћ може да се пружи и ако тражилац не испуњава услове да буде корисник новчане социјалне помоћи и дечјег додатка, али би због плаћања правне помоћи из сопствених прихода у конкретној ствари испунио услове да постане корисник права на новчану социјалну помоћ или на дечији додаток.

Одредбом члана 6. став 1. Правилника о изгледу и ближој садржини обрасца захтева за одобравање бесплатне правне помоћи („Службени гласник РС“, број 68/19) прописано је да тражилац подноси доказе о имовинском стању којима доказује да би плаћањем трошкова бесплатне правне помоћи или бесплатне правне подршке тражилац био егзистенцијално угрожен (члан 4. став 1. тачка 2) Закона). У складу са одредбама овог правилника тражилац, поред осталих случајева, остварује бесплатну правну помоћ ако приходи тражиоца нису виши од минималне зараде коју у складу са законом утврђује Влада и ако му непокретност коју поседује служи као стамбени простор.

Увидом у одговарајуће службене евиденције утврђено је да подаци о имовном стању тражиоца одговарају наводима захтева, па је оцењено да би плаћање трошкова парничног поступка у спору за издржавање у конкретном случају довело до егзистенцијалне угрожености тражиоца. Следом наведеног, овлашћено лице је закључило да тражилац испуњава услове за остваривање права на захтевану бесплатну правну помоћ из члана 4. став 1. тачка 2) Закона о бесплатној правној помоћи и поменутог правилника. Стога је, на основу члана 33. став 1. наведеног закона, решено као у тачки 1. изреке.

Сагласно одредби члана 33. став 2. Закона о бесплатној правној помоћи, у тачки 2. изреке, подносилац захтева је упућен да одобрену бесплатну правну помоћ оствари код регистрованог пружаоца бесплатне правне помоћи О.С. запосленог у Одељењу за општу управу Градске општине Младеновац.

Упутство о правном средству

Против овог решења није дозвољена жалба, али се може покренути управни спор подношењем тужбе Управном суду у року од 30 дана од дана достављања решења.

ОВЛАШЋЕНО ЛИЦЕ

М.П.

МОДЕЛ 2

Изрека и образложење решења о одобравању бесплатне правне помоћи на основу члана 4. став 3. тачка 3) и члана 33. ЗБПП

РЕШЕЊЕ

1. Одобрава се подносиоцу захтева С.П. из Београда бесплатна правна помоћ за заступање у ванпарничном поступку који се води ради провере да ли и даље постоје разлози за даље лишење пословне способности подносиоца захтева.

2. Упућује се подносилац захтева да бесплатну правну помоћ из тачке 1. оствари код регистрованог пружаоца правне помоћи адвоката А.М. из Београда, Нушићева улица бр. 15, контакт телефон ..., мејл адреса ... .

Образложење

С.П. из Београда је 23.10.2024. године поднео захтев (насловљен као молба) ради одобравања бесплатне правне помоћи за заступање у судском поступку „због враћања пословне способности“. Навео је да се налази у Дому за душевно оболела лица „1. октобар“ у Старом Лецу, општина Пландиште, да је социјални радник из Дома поднео захтев суду за превремено проверавање пословне способности тражиоца, па зато моли да се одреди адвокат који ће га заступати у судском поступку.

У поступку по поднетом захтеву, овлашћено лице се обратило Градском центру за социјални рад, Одељење Вождовац ради прибављања података из службене евиденције о томе да ли се подносилац захтева налази на евиденцији лица којима је одузета пословна способност. Градски центар за социјални рад је дописом од 26.10.2024. године обавестио овлашћено лице да је подносилац захтева лишен пословне способности у потпуности решењем Другог основног суда у Београду Р2 242/19 од 18.11.2020. године и да је стављен под старатељску заштиту коју врши његова сестра Г.Ђ. из Београда.

Овлашћено лице је затим дописом затражило од старатеља подносиоца захтева Г.Ђ. да се изјасни да ли је сагласна са понетим захтевом за одобравање бесплатне правне помоћи. Старатељ подносиоца захтева се поднеском од 30.10.2024. године изјаснила да није сагласна са захтевом, наводећи да се пред Другим основним судом у Београду води ванпарнични поступак ради провере даље потребе за лишење пословне способности њеног брата С.П. у коме је заказано рочише за 28.11.2024. године, а на коме ће она заступати његове интересе.

Сагласно члану 4. став 3. тачка 3) Закона о бесплатној правној помоћи, држављанину Републике Србије, лицу без држављанства, страном државља-

нину са сталним настањењем у Републици Србији и другом лицу које има право на бесплатну правну помоћ према другом закону или потврђеном међународном уговору, бесплатна правна помоћ може да се пружи и ако тражилац не испуњава услове да буде корисник новчане социјалне помоћи и дечјег додатка, ако је реч о лицу према коме се води поступак делимичног или потпуног лишења или враћања пословне способности.

Одредбом члана 27. став 3. наведеног закона прописано је да се захтев може поднети и преко законског заступника, пуномоћника или лица које подносилац захтева одреди, с тим што се уз захтев прилаже и доказ о вршењу права законског заступања, односно пуномоћје.

С обзиром на то да је подносилац захтева лице према коме се пред Другим основним судом у Београду води поступак ради провере да ли и даље постоје разлози за даље лишење пословне способности, закључено је да, у складу са одредбом члана 4. став 3. тачка 3) Закона о бесплатној правној помоћи, подносилац има право на пружање бесплатне правне помоћи коју може самостално захтевати без обзира на чињенице да је лишен пословне способности и да његов старалац није сагласан са поднетим захтевом. Притом, треба имати у виду да је и Законом о ванпарничном поступку („Службени гласник СРС“ бр. 25/82 и 48/88 и „Службени гласник РС“, бр. 46/95 - др. закон, 85/12, 45/13 - др. закон, 55/14, 6/15, 106/15 - др. закон и 14/22), у члану 7, прописано да суд може дозволити да учесник, који нема пословну способност, поред радњи на које је законом овлашћен, ради остварења својих права и правних интереса, предузима и друге радње у поступку, ако сматра да је у стању да схвати значење и правне последице тих радњи.

С обзиром на наведено, овлашћено лице је закључило да тражилац испуњава законске услове за остваривање права на захтевану бесплатну правну помоћ, па је, на основу члана 33. став 1. Закона о бесплатној правној помоћи, решено као у тачки 1. изреке.

Сагласно одредби члана 33. став 2. истог закона, у тачки 2. изреке, подносилац захтева је упућен да одобрену бесплатну правну помоћ оствари код регистрованог пружаоца бесплатне правне помоћи адвоката А.М. из Београда.

Упутство о правном средству

Против овог решења није дозвољена жалба, али се може покренути управни спор подношењем тужбе Управном суду у року од 30 дана од дана достављања решења.

ОВЛАШЋЕНО ЛИЦЕ

М.П.

МОДЕЛ 3

Решење о одбијању захтева за бесплатну правну помоћ на основу члана 7. тачка б) и члана 34. ЗБПП

Република Србија

Град Краљево

Градска управа града Краљева

Одељење за општу управу

број ...

Датум: 21.09.2024. године

Краљево

Трг Јована Сарића 1

На основу члана 27. став 1. и члана 29. став 1. Закона о бесплатној правној помоћи („Службени гласник РС“, број 87/18), решавајући о захтеву З.З. из Краљева, Пионирска улица број 5, у предмету одобравања бесплатне правне помоћи, М.А. као овлашћено лице у Градској управи града Краљева, на основу дозволе Министарства правде Републике Србије број ... од ..., доноси следеће

РЕШЕЊЕ

Одбија се захтев тражиоца З.З. из Краљева за одобравање бесплатне правне помоћи за састављање уставне жалбе против пресуде Вишег суда у Краљеву Гж 1234/22 од 15.05.2023. године.

Образложење

З.З. из Краљева је 17.09.2024. године поднео захтев за одобравање бесплатне правне помоћи за састављање уставне жалбе против пресуде Вишег суда у Краљеву Гж 1234/22 од 15.05.2023. године. У захтеву је навео да је корисник старосне пензије у износу од 25.000,00 динара да је власник стана површине 45² у коме живи са супругом која се издржава од његове пензије и да није у могућности да плати износ од 100.000,00 динара на чије плаћање је обавезан правноснажном пресудом против које хоће да поднесе уставну жалбу. Сматра да је том пресудом повређено његово право на правично суђење, јер је у парничном поступку обавезан на плаћање наведеног износа на име дуга за електричну енергију чија потрошња је обрачуната на основу стања очитаног са неисправног електричног бројила.

Тражилац је уз захтев приложио пресуду Вишег суда у Краљеву Гж 1234/22 од 15.05.2023. године, којом је одбијена његова жалба изјављена против првостепене пресуде Основног суда у Краљеву П 3535/21 од 05.09.2022. године, а којом је обавезан да тужиоцу „Електропривреда Србије“ на име дуга за

потрошену електричну енергију у периоду од 01.01.2018. до 31.12.2020. године исплати укупан износ од 98.250,00 динара са законском затезном каматом наведеном у изреци првостепене пресуде.

Подносилац захтева је 17.09.2024. године овлашћеном лицу дао изјаву да је пресуду Вишег суда у Краљеву примио крајем јуна 2023. године, али да у то време није знао да против ове пресуде може да изјави уставну жалбу Уставном суду.

Чланом 170. Устава Републике Србије утврђено је да се уставна жалба може изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту.

Законом о Уставном суду („Службени гласник РС“, бр. 109/07, 99/11, 18/13-Одлука УС, 103/15, 40/15-др. закон, 10/23 и 92/23) прописано је: да се уставна жалба може изјавити у року од 30 дана од дана достављања појединачног акта, односно од дана предузимања радње којом се повређује или ускраћује људско или мањинско право и слобода зајемчена Уставом, као и да се после истека три месеца од дана пропуштања не може тражити повраћај у пређашње стање (члан 84. ст. 1. и 3); да Уставни суд решењем одбацује уставну жалбу ако нису испуњене процесне претпоставке (члан 46. тачка 9).

Имајући у виду да је тражилац поднео захтев за пружање бесплатне правне помоћи за састављање уставне жалбе по протеклу више од годину дана од дана пријема пресуде против које намерава да изјави уставну жалбу, а да је рок за изјављивање уставне жалбе 30 дана од дана достављања оспореног акта, оцењено је да тражилац очигледно нема изгледе на успех у поступку пред Уставним судом јер ће његова уставна жалба бити одбачена као неблаговремена. Како у складу са чланом 7. тачка 6) Закона о бесплатној правној помоћи пружање бесплатне правне помоћи није дозвољено у поступку у коме је очигледно да тражилац нема изгледе на успех, захтев за одобравање бесплатне правне помоћи је одбијен на основу члана 34. став 1. истог закона.

Упутство о правном средству

Против овог решења може се поднети жалба Министарству правде, у року од осам дана од дана пријема решења, а преко првостепеног органа.

ОВЛАШЋЕНО ЛИЦЕ
М.А.

МОДЕЛ 4

Изрека и образложење решења о одбијању захтева за бесплатну правну помоћ на основу члана 7. тачка 3) и члана 34. ЗБПП

РЕШЕЊЕ

Одбија се захтев тражиоца В.Ш. из Шапца за одобравање бесплатне правне помоћи за заступање у парничном поступку који се води по његовој тужби за накнаду штете због повреде части и угледа.

Образложење

В. Ш. из Шапца је 27.09.2024. године поднео захтев за одобравање бесплатне правне помоћи за заступање у парничном поступку који се води по његовој тужби за накнаду штете због повреде части и угледа. Наводи да живи у материјалној оскудици са минималном пензијом коју прима из Хрватске и да га је у поступку до сада заступао пријатељ који је адвокат без икакве накнаде. Како пријатељ због презаузетости више није у могућности да га заступа, предложио је да му се призна право на бесплатно заступање од стране другог адвоката. Подносилац је уз захтев доставио тужбу поднету Основном суду у Шапцу 2023. године и позив за рочиште заказано у предмету тог суда П 3178/23 за 10.11.2024. године.

На основу доказа достављених уз захтев и увида у Портал правосуђа Србије, утврђено је да се пред Основним судом у Шапцу у предмету П 3178/23 води парнични поступак по тужби подносиоца захтева против туженог Б.Б. из Шапца, ради накнаде штете због повреде части и угледа, јер је, према наводима тужбе, тужени у више наврата, у присуству комшија, назвао тужиоца психичким болесником.

Према одредби члана 7. тачка 3) Закона о бесплатној правној помоћи, пружање бесплатне правне помоћи, иако лице испуњава услове за пружање бесплатне правне помоћи (члан 4.), није дозвољено у поступку накнаде штете за повреду части и угледа.

Одредбом члана 34. став 1. наведеног закона прописано је да орган управе одбија захтев за одобравање бесплатне правне помоћи ако нису испуњени овим законом одређени услови за пружање бесплатне правне помоћи (члан 4), ако у конкретној правној ствари бесплатна правна помоћ није дозвољена (члан 7) или ако подносилац захтева условљава пружање бесплатне правне помоћи крајњим исходом или успехом у поступку.

Имајући у виду цитиране одредбе закона, овлашћено лице налази да бесплатна правна помоћ коју захтева подносилац у конкретном случају није дозвољена чак и када би подносилац испуњавао услове за њено пружање због

свог лошег имовинског статуса, па је захтев за одобравање бесплатне правне помоћи одбијен на основу члана 34. став 1. Закона о бесплатној правној помоћи.

Упутство о правном средству

Против овог решења може се поднети жалба Министарству правде, у року од осам дана од дана пријема решења, а преко првостепеног органа.

ОВЛАШЋЕНО ЛИЦЕ
В.А.

МОДЕЛ 5

Изрека и образложење решења о обустављању поступка на основу члана 98. ст. 2. и 3. ЗУП-а у вези са чланом 32. став 5. ЗБПП

РЕШЕЊЕ

Обуставља се поступак по захтеву мал. П.С. чији је законски заступник мајка К.С. из Краљева за одобравање бесплатне правне помоћи у виду заступања мал. П.С. у парничном поступку пред надлежним судом ради повећања издржавања.

Образложење

К.С. из Краљева је 17.09.2024. године, као законски заступник мал. П.С, поднела захтев за одобравање бесплатне правне помоћи у виду заступања мал. П.С. у парничном поступку ради повећања издржавања. У захтеву је навела да је правноснажном пресудом о разводу брака родитеља мал. П.С, донетом 2018. године, одлучено да мајка мал. П.С. самостално врши родитељско право, док је отац детета обавезан да му на име издржавања плаћа износ од 15.000,00 динара месечно. Како су се потребе мал. П.С. у међувремену повећале јер је кренуо у средњу школу, а у протеклих шест година су порасли трошкови живота, мајка мал. П.С. је навела да намерава да у његово име поднесе тужбу против оца детета ради повећања издржавања. Уз захтев није поднела пресуду о разводу брака, наводећи да ће то накнадно учинити у примереном року.

Одредбама члана 32. Закона о бесплатној правној помоћи, поред осталог, прописано је: да орган управе доноси решење у року од осам дана од дана пријема захтева, а ако је затражио допунску документацију од подносиоца захтева, у року од осам дана од када му је она достављена (став 2.); да орган управе који тражи од подносиоца захтева допунску документацију дужан је да одреди рок за њено достављање који не може бити краћи од осам дана, чијим истеком се сматра да је подносилац одустао од захтева, ако није доставио тражену документацију (став 5.).

Овлашћено лице је 18.09.2024. године, на основу члана 32. став 2. Закона о бесплатној правној помоћи, затражило од законског заступника мал. подносиоца захтева да, у року од десет дана од дана пријема обавештења, достави пресуду о разводу брака која је неопходна за одлучивање о основаности захтева и за подношење тужбе ради измене одлуке о издржавању. Законски заступник мал. подносиоца захтева К.С. упозорена је да ће се у случају непоступања по датом налогу у остављеном року сматрати да је подносилац одустао од захтева.

Обавештење о потреби достављања допунске документације уручено је законском заступнику мал. подносиоца 19.09.2024. године, али у остављеном року од десет дана није поступљено по датом налогу.

Имајући у виду наведено, овлашћено лице је на основу члана 27. став 5. и члана 32. став 5. Закона о бесплатној правној помоћи и члана 98. ст. 2. и 3. Закона о општем управном поступку, обуставило поступак по поднетом захтеву.

Упутство о правном средству

Против овог решења може се поднети жалба Министарству правде, у року од осам дана од дана пријема решења, а преко првостепеног органа.

ОВЛАШЋЕНО ЛИЦЕ

К.М.А.

МОДЕЛ 6

Изрека и образложење решења о укидању решења о одобравању бесплатне правне помоћи на основу члана 35. став 2. ЗБПП

РЕШЕЊЕ

Укида се решење Градске општине Звездара, Управе Градске општине, Одељења за општу управу број ... од 20.12.2023. године о одобравању бесплатне правне помоћи кориснику З.В. из Београда.

Образложење

Решењем Градске општине Звездара, Управе Градске општине, Одељења за општу управу број ... од 20.12.2023. године одобрена је бесплатна правна помоћ кориснику З.В. из Београда у виду заступања у парничном поступку по тужби коју је поднео против бивше супруге, ради лишења родитељског права. Истим решењем корисник је упућен на адвоката Н.М. из Београда, као пружаоца бесплатне правне помоћи.

Пружалац бесплатне правне помоћи адвокат Н.М. је поднеском од 13.11.2024. године обавестио доносиоца решења да је у својству пуномоћника заступао корисника бесплатне правне помоћи у парничном поступку против његове бивше супруге, али да је корисник изразио незадовољство начином заступања пред судом сматрајући да му није пружена адекватна правна помоћ и да му правна помоћ није потребна. Пружалац је стога поднео захтев за укидање решења о бесплатној правној помоћи и уз захтев приложио писмено упућено пружаоцу путем електронске поште 10.11.2024. године, којим корисник обавештава пружаоца да му адвокат више није потребан и да ће сваку даљу радњу предузету од стране адвоката сматрати неовлашћеном и злонамерном.

Одредбом члана 35. став 2. Закона о бесплатној правној помоћи је прописано да орган управе по службеној дужности укида решење о одобравању бесплатне правне помоћи, ако се после његовог доношења сазна за чињенице које указују на то да коришћење бесплатне правне помоћи није оправдано.

С обзиром на то да је корисник у писмену упућеном путем електронске поште пружаоцу навео да му адвокат више није потребан ради заступања у парничном поступку, ускративши пружаоцу овлашћење за предузимање даљих радњи у том поступку, оцењено је да коришћење бесплатне правне помоћи у конкретном случају више није оправдано.

Полазећи од наведеног, овлашћено лице је, на основу члана 35. став 2. Закона о бесплатној правној помоћи, укинуло претходно донето решење о одобравању бесплатне правне помоћи кориснику, па је решено као у изреци.

Упутство о правном средству

Против овог решења може се поднети жалба
Министарству правде, у року од осам дана од дана пријема решења,
а преко првостепеног органа.

ОВЛАШЋЕНО ЛИЦЕ
Р.С.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
347.921.8(035)

МАНОЈЛОВИЋ Андрић, Катарина, 1956– Практикум за примену закона о бесплатној правној помоћи / [Катарина Манојловић Андрић]. – Београд : Комитет правника за људска права – ЈУКОМ, 2025 (Београд : Досије студио). - 67 стр. ; 24 cm

Ова публикација је израђена посредством пројекта Немачко-српске развојне сарадње „Јачање владавине права у Републици Србији“... --> колофон. - Тираж 200.

ISBN 978-86-82222-28-6

а) Бесплатна правна помоћ -- Приручници

COBISS.SR-ID 164435977

